

พฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
ในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

**Rubber Farmers' Behavior on Fertilizer Application in
Khokpho Distrcet, Pattani Province**

เครือมาส รอดบอน

Khruemas Rodbon

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Minor Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Agribusiness Management
Prince of Songkla University**

2553

ชื่อสารนิพนธ์ พฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางในอำเภอโคกโพธิ์
จังหวัดปัตตานี

ผู้เขียน นางสาวเครือมาศ รอดบน

สาขาวิชา การจัดการธุรกิจเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะกรรมการสอบ

.....

.....ประธานกรรมการ

(ดร.สิริรัตน์ เกียรติปฐมชัย)

(ดร.สิริรัตน์ เกียรติปฐมชัย)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จำป็น อ่อนทอง)

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุชัยญา ทองรัมย์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร

ชื่อสารนิพนธ์	พฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราใน อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
ผู้เขียน	นางสาวเครือมาศ รอดบน
สาขาวิชา	การจัดการธุรกิจเกษตร
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิตยางพาราและพฤติกรรมการใช้ปุ๋ย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตยางพารากับรูปแบบการใช้ปุ๋ย ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ย และปัญหาและอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรตัวอย่าง จำนวน 120 ราย โดยการสุ่มแบบบังเอิญ ใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและการทดสอบค่าสถิติ ไค-สแควร์ (χ^2)

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.26 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรส มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.01 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยดูแลสวนยางเฉลี่ย 2.44 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังศึกษาอยู่ 1-2 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 89.2 ทำนาเป็นอาชีพรอง ร้อยละ 39.5 มีประสบการณ์การทำสวนยางเฉลี่ย 23.93 ปี มีพื้นที่ถือครองทั้งหมดเฉลี่ย 24.72 ไร่ มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ยเดือนละ 19,202.50 บาท มีรายได้จากการทำสวนยางเฉลี่ยเดือนละ 18,292.50 บาท เกษตรกรร้อยละ 50.8 มีหนี้สินเฉลี่ย 78,016.39 บาท โดยกู้ยืมจากสหกรณ์หมู่บ้านมากที่สุด เกษตรกรมีพื้นที่สวนยางถือครองเฉลี่ย 22.07 ไร่ มีพื้นที่ว่างเปิดกรีดแล้ว เฉลี่ย 20.05 ไร่ สภาพพื้นที่สวนยางเป็นที่เนิน ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนเหนียว ส่วนใหญ่ได้รับการสงเคราะห์จากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พันธุ์ยางที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ RRIM 600 อายุของต้นยางเฉลี่ย 14.41 ปี จำหน่ายผลผลิตในรูปแบบน้ำยางสด มีผลผลิตรวมเฉลี่ยต่อปี 235.35 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ใช้แรงงานในครัวเรือนในการกรีดยาง เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ยปริมาณ 49.03 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ปุ๋ยอินทรีย์ปริมาณเฉลี่ย 58.36 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ไม่มีการวิเคราะห์ดินก่อนการใส่ปุ๋ย มีการใส่ปุ๋ยเคมี 1 ครั้งต่อปี ร้อยละ 69.3 การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ 1 ครั้งต่อปี ร้อยละ 81.2 ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์สำเร็จรูป แหล่งซื้อปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์โดยส่วนใหญ่มาจากร้านค้าขนาดเล็ก เหตุผลที่เลือกซื้อเพราะใกล้บ้าน และคุณภาพเชื่อถือได้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจและสภาพการผลิต ยางพารา กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา พบว่า พื้นที่ถือครองที่ดิน รายได้รวมของครัวเรือน พื้นที่เปิดกรีดแล้ว และอายุยางมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ ส่วนการได้รับการสงเคราะห์จากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง มีความสัมพันธ์กับรูปแบบใช้ปุ๋ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยในระดับมากที่สุด ได้แก่ คุณภาพปุ๋ย ในระดับมาก ได้แก่ ยี่ห้อปุ๋ย รูปแบบ และขนาดบรรจุภัณฑ์ กระบวนการผลิตที่ได้รับรองคุณภาพ ราคาของปุ๋ย ราคาน้ำยางสด ราคายางแผ่นดิบ สถานที่จำหน่ายใกล้บ้าน ใกล้สวนยาง การขนส่งสะดวก การบริการขนส่ง คำแนะนำจากเพื่อนบ้าน และคำแนะนำจากผู้จัดจำหน่าย

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร คือ ปุ๋ยราคาแพง ปุ๋ยไม่มีคุณภาพ และขาดการส่งเสริมและติดตามจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

Minor Thesis Title : Rubber Farmers' Behavior on Fertilizer Application in
Khokpho District, Pattani Province

Author : Miss Khruemas Rodbon

Major Program : Agribusiness Management

Academic Year : 2009

Abstract

The study aims to study the social and economic features, the condition of rubber production and farmers' behavior on fertilizer application, relationship between social and economic factors, the condition of rubber production and types of fertilizer application, the marketing factors affecting the fertilizer application, and problems and threats on fertilizer application of rubber farmers in Kokpho District, Pattani Province. The data was collected via the accidental sampling of 120 farmers through the structured questionnaires. The data was analyzed by the descriptive analysis and Chi-Square statistics (χ^2).

The results revealed that the farmers are mostly male, Buddhists, primary level educated, and married. The average age was 51.26 years old. The average household members were 4.01 people. The household members assisting in rubber plantations were 2.44 people in average. The members who are studying were 1-2 people. Most of the farmers were non-members of agricultural groups. The farmers worked as rubber farmers as their main career, 89.2%, and 39.5% of them worked as rice farmers as their supplementary career. The farmers have experienced in rubber plantations for 23.93 years in average. The average land ownership was 24.72 rais. The total household income was 19,202.50 baht in average. The average monthly income deriving from rubber plantations was 18,292.50 baht. Half of the farmers, 50.8%, were in debt condition with the average debt amount of 78,016.39 baht. The village cooperative was the major loan source. The farmers owned the average rubber plantations for 22.07 rais. The tapped rubber plantations were 20.05 rais in average. The land condition is hilly and the soil type is clayloam. Most of the farmers are supported by Rubber Replanting Aid Fund. The rubber varieties were RRIM 600. The rubber trees were 14.41 years old in average. The outputs are distributed in form of field latex. The average yield was 235.35 kilogram per year. The tapping workforce is from the household members. Most of the farmers applied

chemical and organic fertilizers. The chemical fertilizer application was 49.03 kilograms/rai/year in average. The organic fertilizer application was 58.36 kilograms/rai/year in average. Soil properties were not analyzed before the fertilizer application. The chemical fertilizers were applied once a year, 69.3%. The organic fertilizers were applied once a year, 81.2%. The commercial fertilizers were popular used. The sources of chemical and organic fertilizers are small shops. The farmers choose chemical and organic fertilizers due to reliable quality and near location.

The relationship between social and economic factors, the condition of rubber production and types of fertilizer application reveal as details. The area of land ownership, total household income, tapped rubber plantations, and ages of rubber trees relate to the farmers' pattern of fertilizer application with statistically significance $\alpha = 0.01$. The assistance provided by the Rubber Replanting Aid Fund relate to the types of fertilizer application with statistically significance $\alpha = 0.05$.

The marketing factor affecting the fertilizer application in the highest level is the fertilizer quality. The factors affecting the fertilizer application in the high level are brands, patterns, packaging sizes, certified production process, prices, field latex price, raw rubber sheet price, selling shops near residences and rubber plantations, convenient and serviced transportation, and recommendations by neighbors and suppliers.

Problems and threats on fertilizer application were as following. The price was high; meanwhile, the quality was low. Finally, the support and follow-up provided by the government agencies were requested.

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานสารนิพนธ์เรื่องพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัด ปัตตานี สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เป็นเพราะการเสียสละเวลาอันมีค่าโดยกรุณาใส่ใจ ดูแลและให้คำแนะนำปรึกษาในกระบวนการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ ของ ดร.ศิริรัตน์ เกียรติปฐมชัย อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ โดยเริ่มตั้งแต่การเขียนโครงร่างสารนิพนธ์ การวิเคราะห์ข้อมูล จนขั้นสุดท้าย คือ การเขียนสารนิพนธ์อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย ทั้งใคร่ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล และรองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ อ่อนทอง กรรมการสอบสารนิพนธ์ที่ได้กรุณาชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณแม่ และครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจสำคัญตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา จนกระทั่งงานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และที่ขาดมิได้ คือ เพื่อนร่วมชั้นเรียน MAB 10 ที่คอยเป็นกำลังใจและช่วยเหลือมาตลอด หากสารนิพนธ์ฉบับนี้มีส่วนที่ให้แนวคิด และมีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ผู้วิจัยขอมอบความดีทั้งหมดให้กับพระคุณมารดา ครูบาอาจารย์ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน สุดท้ายขอขอบคุณและเป็นกำลังใจแก่เกษตรกรชาวสวนยางทุกท่านที่เสียสละเวลาให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจ

เครือมาส รอดบน

พฤษภาคม 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 การตรวจสอบเอกสาร	
2.1 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกยางพารา	4
2.2 องค์ความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยในสวนยาง	11
2.3 ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค	13
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	
3.1 ข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	27
3.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	30
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	
4.1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา	32
4.2 สภาพการผลิตยางพาราและพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร ชาวสวนยางพารา	43
4.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการทำสวนยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยาง	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4 ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยาง	56
4.5 ปัญหา และอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยาง	58
4.6 ความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยาง	59
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	60
5.2 ข้อเสนอแนะ	62
5.3 ข้อจำกัดการวิจัย	64
5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	64
บรรณานุกรม	65
ภาคผนวก แบบสอบถาม	68
ประวัติผู้เขียน	77

สารบัญตาราง

		หน้า
		1
ตารางที่ 2.1	อัตราปุ๋ยสูตรสำเร็จที่ใช้กับต้นยางก่อนเปิดกรีด (อายุ 1-6 ปี)	9
ตารางที่ 2.2	ช่วงเวลา และอัตราปุ๋ยสูตรสำเร็จที่ใช้กับต้นยางหลังเปิดกรีด ปริมาณธาตุอาหารที่แนะนำให้ใส่แก่ต้นยางหลังเปิดกรีดตามค่าวิเคราะห์	10
ตารางที่ 2.3	ดิน	11
ตารางที่ 3.1	จำนวนคริวเรือนและพื้นที่ปลูกยางพาราของอำเภอโคกโพธิ์	28
ตารางที่ 3.2	จำนวนคริวเรือนที่ปลูกยางพาราและจำนวนตัวอย่างในตำบลที่ศึกษา	28
ตารางที่ 4.1	ลักษณะทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางพารา	33
ตารางที่ 4.2	ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา	37
ตารางที่ 4.3	ภาวะหนี้สินของเกษตรกรชาวสวนยางพารา	42
ตารางที่ 4.4	พื้นที่สวนยางพารา และสภาพพื้นที่ของสวนยางพาราของเกษตรกร ชาวสวนยางพารา	44
ตารางที่ 4.5	สภาพการผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางพารา	46
ตารางที่ 4.6	การใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา	48
ตารางที่ 4.7	ความถี่ และรูปแบบการใส่ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์	53
ตารางที่ 4.8	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจ กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา	54
ตารางที่ 4.9	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพการผลิตยางพารา กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา	56
ตารางที่		
4.10	ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา	57
ตารางที่		
4.11	ความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร ชาวสวนยางพารา	59

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
2.1 ตัวแบบพฤติกรรมผู้บริโภค	14
2.2 ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค	18
3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม	31

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

ประเทศไทยมีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การทำประมง ซึ่งในส่วนของ การปลูกพืชนั้นประเทศไทยมีพืชเศรษฐกิจที่ถือได้ว่าเป็นผู้นำด้านการส่งออก นั่นก็คือ “ยางพารา” โดยในปัจจุบันประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกยางพาราเป็นอันดับหนึ่งของโลก ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราประมาณ 16 ล้านไร่ มีปริมาณการผลิตประมาณ 3 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 100,000 ล้านบาทต่อปี มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 278 กิโลกรัมต่อปี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552) ยางพารานับเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ในปี พ.ศ.2551 ประเทศไทยได้ส่งออกยางพารา มีมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้น 223,628 ล้านบาท ซึ่งมีมูลค่ามากกว่าการส่งออกยางพาราในปี พ.ศ.2550 ซึ่งมีมูลค่า 194,337.7 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2551)

มูลค่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากการปรับราคาที่สูงขึ้นของยางพารา ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางพารามีรายได้เพิ่มขึ้น จึงเป็นเหตุจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่การเพาะปลูกยาง และมีการเพิ่มผลผลิตน้ำยาง ซึ่งการเพิ่มผลผลิตน้ำยางนั้นทำได้โดย “การใส่ปุ๋ย” เพื่อเป็นการเพิ่มธาตุอาหารให้กับต้นยางทำให้ต้นยางเจริญเติบโต สามารถเพิ่มผลผลิตของยางพาราได้ และรักษาความอุดมสมบูรณ์ของต้นยางให้มีอายุกริดได้นาน

จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารากันอย่างแพร่หลาย โดยในปี พ.ศ.2552 จังหวัดปัตตานีมีพื้นที่การปลูกยางพาราทั้งสิ้น 363,597 ไร่ มีผลผลิต 141,801 ตัน (สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี, 2552) อำเภอโคกโพธิ์เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดปัตตานีที่ทำสวนยางพารากันมาก เนื่องจากประชากรที่เคยประกอบอาชีพการทำนาได้หันมาทำสวนยางเพิ่มมากขึ้น เพราะให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าการทำนา โดยในปี พ.ศ.2552 อำเภอโคกโพธิ์มีพื้นที่การปลูกยางทั้งสิ้น 92,047 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.32 ของพื้นที่การปลูกยางพาราในจังหวัดปัตตานี มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 258 กิโลกรัมต่อปี (สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์, 2552) ซึ่งต่ำกว่าผลผลิตเฉลี่ยของประเทศ ดังนั้นการเพิ่มผลผลิตต่อไร่จึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอโคกโพธิ์ ซึ่งการเพิ่มผลผลิตยางพาราต่อไร่่นั้นทำโดยเริ่มตั้งแต่ การคัดเลือกพันธุ์ยางที่ดี พื้นที่ปลูกที่เหมาะสม วิธีการปลูกและการบำรุงรักษาที่ถูกต้อง และการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ถูกต้อง โดยเฉพาะการบำรุงรักษาจะต้องใช้ปัจจัยการผลิต คือ ปุ๋ย เป็นส่วนสำคัญในการบำรุงต้นยางพารา ถึงแม้ว่าราคาปุ๋ยในประเทศไทยจะมีราคาสูงแต่เกษตรกรก็ยังคงมีความจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิตน้ำยาง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยได้ศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการทำสวนยางพารา และพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราเป็นอย่างไร ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการใช้ปุ๋ย เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรในการใช้ปุ๋ยได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานทั้งภาคเอกชน และภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการนำองค์ความรู้จากการวิจัยเป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมแก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
- 2) เพื่อศึกษาสภาพการผลิตยางพารา และพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
- 3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตยางพารากับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
- 4) เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
- 5) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ประเด็นการวิจัย และระยะเวลาการเก็บข้อมูล ไว้ดังนี้

- 1) พื้นที่ทำการศึกษาคือ ตำบลนาประคู้ ตำบลท่าเรือ และตำบลทรายขาว ซึ่งเป็นตำบลที่มีพื้นที่การปลูกยางพารามาก 3 อันดับแรกของอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี (สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี, 2552)
- 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่เป็นเจ้าของสวนยาง ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการตัดสินใจเลือกใช้ปุ๋ยในการทำสวนยางพารา จำนวน 120 ราย
- 3) ชนิดของปุ๋ยที่ศึกษา คือ ศึกษาทั้งปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์
- 4) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม พ.ศ. 2552

1.4 ประโยชน์ ที่ คาดว่า จะได้ รั บ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนของหน่วยงานราชการและภาคเอกชน หน่วยงานราชการที่ได้ประโยชน์ ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร สถาบันวิจัยยาง สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่วนภาคเอกชนที่ได้รับประโยชน์ ได้แก่ บริษัทที่ผลิตปุ๋ย ร้านค้าขายปุ๋ย และสหกรณ์การเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตและการตลาดปุ๋ยให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร

บทที่ 2

การตรวจสอบเอกสาร

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านต่างๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาดังนี้ (1) ความรู้เกี่ยวกับการปลูกยางพารา (2) องค์ความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยในสวนยางพารา (3) ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภค และ (4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกยางพารา

การปลูกยางเกษตรกรควรคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ได้แก่ พื้นที่ปลูก พันธุ์ยาง วัสดุปลูก วิธีการปลูกตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ปลูก การปลูก รวมไปถึงการดูแลรักษาสวนยางอย่างถูกต้อง เช่น การใส่ปุ๋ย การปลูกพืชคลุม การตัดแต่งกิ่ง ฯลฯ เพื่อให้ต้นยางเจริญเติบโตเปิดกรีดได้เร็ว และให้ผลผลิตสูงอย่างสม่ำเสมอ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2550)

1) การเตรียมพื้นที่

การเตรียมพื้นที่ปลูกสร้างสวนยาง เป็นการปรับพื้นที่ให้มีสภาพเหมาะสมสำหรับปลูกยางทั้งด้านการปฏิบัติงานในสวนยางและการอนุรักษ์ดินและน้ำ จึงจำเป็นต้องวางแผนการใช้พื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อความสะดวกในการดูแลบำรุงรักษาต้นยาง การเตรียมพื้นที่ปลูกได้แก่ การทำความสะอาดพื้นที่ การวางแผน การขุดหลุม และการจัดทำขั้นบันได

2) การเตรียมดิน

การเตรียมดินโดยการไถ 2 ครั้ง พรวน 1 ครั้ง ในกรณีที่เป็นพื้นที่ลาดเทมาก เช่น เนินเขาชันเกิน 15 องศา จะต้องทำขั้นบันไดหรือขานดินเพื่อป้องกันมิให้น้ำฝนชะล้างเอาหน้าดินไหลไปตามน้ำ ล้อมเป็นวงกลมรอบไปตามไหล่เขาหรือเนินก็ได้ โดยให้ระดับขนานไปกับพื้นดินขั้นบันไดควรกว้างน้อยที่สุด 1.50 เมตร แต่ละขั้นให้ตัดดินลึกและเอียงเข้าไปในทางเนินดิน ตรงขอบด้านนอกทำเป็นคันดินสูงประมาณ 30 เซนติเมตร กว้าง 60-70 เซนติเมตร ระยะระหว่างขั้นบันไดประมาณ 8-10 เมตร

3) การเตรียมหลุมปลูก

หลุมปลูกยางโดยทั่วไปจะมีขนาดกว้าง × ยาว × ลึก เท่ากับ 50 × 50 × 50 เซนติเมตร การขุดหลุมปลูกควรแยกดินบนและดินล่างไว้คนละส่วน ตากดินทิ้งไว้ 10-15 วัน จากนั้นย่อยดินบนให้ร่วนแล้วผสมปุ๋ยร็อคฟอสเฟต อัตรา 170 กรัมต่อหลุม

4) ระยะเวลาปลูก

การกำหนดระยะเวลาปลูกอาจมีผลต่อการเจริญเติบโต การควบคุมวัชพืชโดยรวมของ ต้นยาง ความสะดวกในการจัดการภายในสวนยาง และส่งผลกระทบต่อผลผลิตน้ำยางโดยตรง โดยทั่วไป ต้นยางต้องการพื้นที่ประมาณ 20 ตารางเมตรต่อต้น ระยะเวลาปลูกที่เหมาะสม คือ

4.1) พื้นที่ราบ ในเขตปลูกยางเดิม ควรเป็น 2.5×8 เมตร (ต้นยางไร่ละ 80 ต้น) หรือ 3×7 เมตร (ต้นยางไร่ละ 76 ต้น) ระยะเวลาปลูกทั้งสองแบบเหมาะสำหรับสวนยางที่ต้องการปลูกพืชแซมยางด้วย สำหรับในเขตปลูกยางใหม่ ระยะเวลาปลูกควรเป็น 2.5×7 เมตร (ต้นยางไร่ละ 91 ต้น) หรือ 3×7 เมตร (ต้นยางไร่ละ 76 ต้น)

4.2) พื้นที่ลาดหรือพื้นที่เชิงเขา ตั้งแต่ความชัน 15 องศาขึ้นไป ต้องทำแนวขั้นบันไดโดยใช้ระยะระหว่างขั้นบันไดอย่างน้อย 8 เมตร ระยะระหว่างต้น 2.50 หรือ 3 เมตร เมื่อกำหนดระยะเวลาปลูกได้แล้วก็ทำการวางแนวและปักไม้ทำแนวเพื่อขุดหลุมปลูกต่อไป แนวปลูกควรวางตามทิศทางลม

5) พันธุ์ยางพาราที่เหมาะสมต่อการปลูก

พันธุ์ยางพารานับเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิตที่เกษตรกรต้องเลือกและมีการลงทุนเพียงครั้งเดียว เป็นปัจจัยที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไปตามลักษณะจำเพาะของพันธุ์ต่างๆ เช่น ลักษณะของลำต้น ใบ เมล็ด ความสามารถในการต้านทานโรค ต้านทานลม ปริมาณและคุณภาพของน้ำยางพารา เป็นต้น ซึ่งได้มีการศึกษาเพื่อเป็นการปรับปรุงพันธุ์ให้ได้ลักษณะต่างๆตามต้องการ โดยพันธุ์ยางที่เหมาะสมนั้นแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้ (สถาบันวิจัยยาง, 2550)

พันธุ์ยางชั้นที่ 1 แนะนำให้ปลูกโดยไม่จำกัดพื้นที่ปลูก พันธุ์ยางในชั้นนี้ได้ผ่านการทดลองและศึกษาลักษณะต่างๆอย่างละเอียด มี 8 พันธุ์ ได้แก่ RRIT 251, สงขลา 36, BPM 24, PB 255, PB 260, PR 255, RRIC 110 และ RRIM 600

พันธุ์ยางชั้นที่ 2 แนะนำให้ปลูกโดยจำกัดเนื้อที่ปลูก ปลูกได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของพื้นที่ปลูกยางที่ถือครอง แต่ละพันธุ์ควรปลูกไม่น้อยกว่า 7 ไร่ พันธุ์ยางชั้นนี้อยู่ในระหว่างการศึกษาลักษณะบางประการเพิ่มเติม มี 6 พันธุ์ ได้แก่ RRIT 250, RRIT 226, BPM 1, PB 235, RRIC 100 และ RRIC 101

พันธุ์ยางชั้นที่ 3 แนะนำให้ปลูกโดยจำกัดพื้นที่ ปลูกได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของพื้นที่ปลูกยางที่ถือครอง แต่ละพันธุ์ควรปลูกไม่น้อยกว่า 7 ไร่ พันธุ์ยางชั้นนี้ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่างการทดลองและต้องศึกษาลักษณะต่างๆ เพิ่มเติม มี 9 พันธุ์ ได้แก่ PR 302, PR 305, RRIC 121, RRIT 163, RRIT 209, RRIT 214, RRIT 218, RRIT 225, และ Haiken 2

6) ชนิดของต้นพันธุ์ยาง

6.1) ต้นตอตา คือ ต้นกล้ายางที่ได้รับการติดตาด้วยยางพันธุ์ดี หลังจากที่ได้ติดตาเรียบร้อยแล้วจึงถอนขึ้นมาคัดแต่งราก และตัดต้นเดิม เนื้อแผ่นตาประมาณ 2 นิ้วทิ้ง แล้วนำต้นตอตาที่ได้ไปปลูกลงที่ ต้นตอตาจะเป็นต้นพันธุ์ที่ไม่มีดินห่อหุ้มรากหรือเรียกว่าต้นเปลือยราก

6.2) ต้นติดตาชำในถุงพลาสติกหรือยางชำถุง คือ ต้นตอตาที่นำมาชำในถุงพลาสติกขนาดกว้าง 4 นิ้ว ยาว 14 นิ้ว หรือขนาดใหญ่กว่านี้ที่บรรจุดินไว้เรียบร้อยแล้ว ดูแลบำรุงรักษาจนตาแตกออกมาเป็นใบได้ขนาด 1-2 นิ้ว อายุประมาณ 3-5 เดือน และมีใบในอัตรายอดแก่เต็มที

6.3) ต้นยางที่ปลูกลงด้วยเมล็ดแล้วติดตาในแปลง คือ การปลูกลงสร้างสวนยางโดยใช้เมล็ดปลูกลงในแปลงโดยตรง เมื่อเมล็ดเจริญเติบโตเป็นต้นกล้าที่มีขนาดเหมาะสมจึงทำการติดตาในแปลงปลูกลง ต้นพันธุ์ยางทั้ง 3 ชนิด ดังที่กล่าวมาแล้วเหมาะสมที่จะปลูกลงในภาคตะวันออกและภาคใต้ แต่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแนะนำให้ปลูกลงด้วยต้นยางชำถุงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

7) ฤดูกาลปลูกลงยางพารา

7.1) ในพื้นที่ชุ่มชื้น เขตปลูกลงยางเดิม ช่วงฤดูแล้งเริ่มเข้าฤดูแล้ง เดือนมกราคม เตรียมพื้นที่เก็บไม้ออกจากพื้นที่ให้หมด ไถพรวนและวางแนวขุดหลุมปลูกลง ถ้าผสมปุ๋ยอินทรีย์รองกันหลุม ควรให้เสร็จก่อนปลูกลงยางในฤดูฝน 1 เดือน ฝนเริ่มมาเดือน พฤษภาคม ถ้าพื้นที่มีความชื้นเพียงพอก็สามารถปลูกลงต้นยางชำถุงได้ การปลูกลงต้นตอควรมีความชื้นเต็มที่ขณะปลูกลงไม่น้อยกว่า 2 เดือน หลังปลูกลง 15 วัน ถึง 1 เดือนควรปลูกลงซ่อม ต้องปลูกลงซ่อมให้เสร็จก่อนหมดฝนอย่างน้อย 2 เดือน ในช่วงกลางฤดูฝนมักจะ มีฝนทิ้งช่วงให้ฝักของเมล็ดยางแห้งแตกร่วงหล่น การตกของเมล็ดยางช่วงนี้เรียกว่า เมล็ดยางในปี (เป็นเมล็ดที่สำคัญในการ ขยายพันธุ์ยาง) ประมาณเดือนกรกฎาคม - กันยายน ขึ้นอยู่กับพื้นที่ เมล็ดยางเหล่านี้นำมาปลูกลงทำกล้ายางเพื่อติดตาในแปลง ปลูกลง หรือนำไปทำเป็นวัสดุปลูกลงขยายพันธุ์ต่อไป

7.2) พื้นที่ปลูกลงยางใหม่ เขตแห้งแล้ง(ฤดูฝนสั้นกว่าเขตปลูกลงยางเดิม) ควรปลูกลงยางในช่วงต้นฤดูฝนประมาณเดือนมิถุนายน ด้วยต้นยางชำถุง 2 นิ้ว ปลูกลงซ่อมด้วยวัสดุปลูกลงอย่างเดียวกันให้เสร็จภายในเดือนสิงหาคม-กันยายน โดยปรกติเขตแห้งแล้ง ฝนเริ่มมาเดือน พฤษภาคม ฝนจะทิ้งช่วงให้เมล็ดยางในปรีร่วงหล่น เดือนกรกฎาคม-สิงหาคม หมดฝนเข้าสู่ฤดูหนาวเดือน พฤศจิกายน

8) วิธีปลูกลง

การปลูกลงยางพาราจะแตกต่างกันไปตามชนิดของต้นพันธุ์ยางซึ่งในที่นี้จะกล่าว

เฉพาะการปลูกด้วยต้นตอตา และต้นยางชำถุงเท่านั้น เนื่องจากการปลูกด้วยเมล็ดแล้วติดตามในแปลงมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษามาก จึงไม่ค่อยมีผู้นิยมทำกันในปัจจุบัน

8.1) การปลูกด้วยต้นตอตา นำดินบนที่ผสมปุ๋ยร็อคฟอสเฟตเรียบร้อยแล้วใส่รองก้นหลุมแล้วกลบหลุมให้เต็มด้วยดินล่าง จากนั้นใช้เหล็กหรือไม้แหลมขนาดเล็กกว่าต้นตอตาเล็กน้อยปักนำเป็นรูตรงกลางหลุมให้ลึกเท่ากับ ความยาวของรากแก้ว แล้วนำต้นตอปักลงไป กดดินให้แน่น พูนดินบริเวณโคนต้นเล็กน้อยอย่าให้กลบแผ่นดินตา พยายามให้รอยต่อระหว่างรากกับลำต้นอยู่ระดับปากหลุมพอดี

8.2) การปลูกด้วยต้นยางชำถุง ต้นยางชำถุง หมายถึง วัสดุปลูกที่ได้จากการนำเอาต้นตอตามาชำในถุง โดยใช้เวลาชำถุง ในถุงประมาณ 2-3 เดือน จนได้ต้นยาง ชำถุงขนาด 1-2 ฉัตร มีสภาพ พร้อม ที่จะนำไปปลูกในแปลงได้ ขนาดถุง ที่ใช้ชำ คือ 5 X 15 นิ้ว สีดำเจาะรูขนาด 3 มม. ประมาณ 3 แถว ๆ ละ 5-7 รู การปลูกสร้างสวนยางด้วยต้นตอตาชำถุง เป็นวิธีที่ประสบผลสำเร็จสูง เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการปลูกสร้างสวนยางด้วยต้นตอตาชำถุง ต้นตอตาขนาดใหญ่ ต้นตอตาขนาดเล็กและการติดตามในแปลง การเจริญเติบโตไม่หยุดชะงัก ทำให้ต้นยางโตสม่ำเสมอ ช่วยลดช่วงระยะเวลาการดูแลรักษาต้นยางอ่อนให้สั้นลง สามารถกรีดยางได้เร็วกว่าการปลูกด้วยต้นตอตาชำถุงและการติดตามในแปลง นอกจากนี้ต้นยางชำถุงยังเหมาะสำหรับใช้เป็นต้นยางปลูกซ่อมได้ดีอีกด้วย

(1) วิธีปลูกยางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ นำดินที่ผสมปุ๋ยร็อคฟอสเฟตเรียบร้อยแล้วใส่รองก้นหลุม จากนั้นนำต้นยางชำถุงไปตัดดินที่ก้นถุงออกประมาณ 1 นิ้ว เพื่อตัดปลายรากที่คดงอแล้ววางลงในหลุม โดยให้ดินปากถุงหรือรอยต่อระหว่างลำต้นและรากอยู่ในระดับพื้นดินปากหลุมพอดี ถ้าต่ำเกินไปให้ใส่ดินรองก้นหลุมเพิ่ม หรือถ้าสูงเกินไปให้เอาดินในหลุมออก จัดต้นยางให้ตรงกับแนวต้นอื่น ใช้มีดกรีดด้านข้างถุงพลาสติกจากก้นถุงถึงปากถุงให้ขาดจากกัน กลบดินล่างที่เหลือลงไปจนเกือบเต็มหลุม อย่างเพียงพอแน่น ค่อยๆดึงถุงพลาสติกที่กรีดไว้แล้วออกอัดดินข้างถุงให้แน่น แล้วกลบดินเพิ่มจนเต็มหลุม อัดให้แน่นอีกครั้ง พูนโคนเล็กน้อยเพื่อป้องกันน้ำขัง จากนั้นปักไม้หลักและใช้เชือกผูกยึดต้นยางไว้เพื่อป้องกันลมโยก

(2) วิธีปลูกยางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ปลูกแบบลึก โดยใช้มีดคมๆ ตัดดินก้นถุงออกประมาณ 1 นิ้ว เพื่อตัดปลายรากที่คดงอจากนั้นวางยางชำถุงลงในหลุม ปลูกให้ถุงแนบชิดกับดินเดิมก้นหลุมจัดต้นยาง ให้ตรงแนวกับต้นอื่น ใช้มีดกรีดด้านข้างถุงพลาสติกจากก้นถุงถึงปากถุงให้ขาดจากกัน กลบดินบนที่ผสมปุ๋ยร็อคฟอสเฟตแล้วลงในหลุม ประมาณครึ่งหนึ่งของถุง อย่างเพียงพอแน่น ค่อยๆดึงถุงพลาสติกที่กรีดไว้แล้วออก อัดดินที่ถมข้างถุง

ให้แน่นแล้วกลบดินเพิ่มให้เต็มหลุม อัดให้แน่นอีกครั้ง หลังจากปลูกต้นยางชำถุงเสร็จแล้ว ควรปักไม้หลักและใช้เชือกผูกยึดต้นยางเพื่อป้องกันลมโยกและหาเศษวัชพืชคลุมดินบริเวณโคนต้นไว้ด้วย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2550)

9) การปลูกซ่อม

หลังจากปลูกแล้วอาจมีต้นยางบางต้นตายไปเนื่องจากอากาศแห้งแล้ง ถูกโรคและแมลงทำลาย หรือต้นที่ปลูกไม่สมบูรณ์ จำเป็นต้องปลูกซ่อม ซึ่งควรทำให้เสร็จภายในช่วงฤดูฝน ต้นพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับปลูกซ่อม คือ ยางชำถุง เพราะจำทำให้ต้นยางที่ปลูกในแปลงมีขนาดใกล้เคียงกัน ส่วนต้นยางที่มีอายุเกิน 1 ปี ไปแล้วไม่ควรปลูกซ่อม เพราะจะถูกบงบ่มไม่สามารถเจริญเติบโตทันต้นอื่นได้

10) การใส่ปุ๋ยเคมี

วิธีการใส่ปุ๋ยที่ดีจะต้องเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวกในการปฏิบัติใส่แล้วพืชสามารถดูดไปใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด โดยมีวิธีการใส่ปุ๋ยดังนี้

ใส่แบบหว่าน - เป็นการหว่านปุ๋ยให้ทั่วบริเวณที่ใส่ปุ๋ย เหมาะสำหรับใช้กับพื้นที่ที่เป็นที่ราบ และมีการกำจัดพืชด้วยสารเคมีเพราะเศษซากพืชที่เหลือจะช่วยป้องกัน การชะล้างปุ๋ยในช่วงที่มีฝนตก แต่ถ้าเป็นที่ราบที่กำจัดพืชด้วยวิธีถาก ควรคราดให้ปุ๋ยเข้ากับดินด้วย เพื่อป้องกันน้ำฝนชะล้างปุ๋ย

ใส่แบบเป็นแถบ - เป็นการใส่ปุ๋ยโดยโรยเป็นแถบไปตามแนวแถว ต้นยางในร่องที่เจาะไว้ แล้วกลบ วิธีนี้จะใช้กับต้นยางที่มีอายุ 17 เดือนขึ้นไป และยังเหมาะสำหรับพื้นที่ที่มีความลาดเทเล็กน้อยหรือพื้นที่ทำขั้นบันไดด้วย

ใส่แบบเป็นหลุม - เป็นการใส่ปุ๋ยโดยการขุดหลุมบริเวณรอบโคนหรือสองข้าง ของต้นยางประมาณ 2-4 หลุมต่อต้น แล้วใส่ปุ๋ยลงในหลุมกลบให้เรียบร้อย เหมาะสำหรับพื้นที่ที่ลาดเท และไม่ได้ทำขั้นบันได นอกจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว สิ่งที่ควรคำนึงเพื่อให้การใส่ปุ๋ยมีประสิทธิภาพมากที่สุดก็คือ ควรใส่ปุ๋ยในขณะที่ดินมีความชุ่มชื้นเพียงพอ หลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยในช่วงที่มีอากาศแห้งแล้งหรือฝนตกชุกมากเกินไป และควรกำจัดพืชก่อนใส่ปุ๋ยทุกครั้ง

11) การใส่ปุ๋ยกับยางพารา ก่อนเปิดกรีด

พื้นที่ปลูกยางส่วนใหญ่เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เคยทำการเกษตรมาก่อนจึงจำเป็นต้องใส่ปุ๋ยบำรุงให้ต้นยางอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้เพียงพอ กับความต้องการของต้นยางในการสร้างความเจริญเติบโตและสร้างผลผลิตที่สูง สูตรปุ๋ยที่แนะนำ ใช้ในสวนยางก่อนเปิดกรีดมี 2 สูตรคือ สูตร 20-8-20 สำหรับยางพาราในเขตปลูกยางเดิม และสูตร 20-10-12 สำหรับยางพาราในเขตปลูกยางใหม่ โดยในเขตปลูกยางเดิมจะใส่ปุ๋ยสูตรเดียวกัน แต่อัตราปุ๋ยที่ใส่แตกต่างกันตามชนิดของเนื้อดิน ดินร่วนทรายต้องการปริมาณธาตุอาหารมากกว่า

ดินร่วนเหนียว ส่วนในเขตปลูกยางใหม่แนะนำอัตราปุ๋ยเหมือนกันในดินทุกชนิด โดยในปีที่ 1 และปีที่ 2 แนะนำให้แบ่งใส่ 3 ครั้ง ในปีที่ 3-6 แบ่งใส่ 2 ครั้ง ในขณะที่ดินมีความชื้น เมื่อต้นยางยังเล็กให้ใส่ปุ๋ยบริเวณรอบๆ โคนต้นยางในรัศมีทรงพุ่มใบ หลังจากนั้นเมื่อต้นยางอายุ 2 ปีขึ้นไป ใส่เป็นแถบ 2 ข้างบริเวณระหว่างแถวตามแนวทรงพุ่มใบ แล้วกลับให้ปุ๋ยอยู่ใต้ผิวดิน หรือใส่ปุ๋ยโดยวิธีหุ้ดหลุมลึกประมาณ 5-10 เซนติเมตรจาก จำนวน 2 หลุมต่อต้น ส่วนในพื้นที่ลาดชันให้ใส่ปุ๋ยโดยวิธีหุ้ดหลุม โดยใส่ร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ดังแสดงในตารางที่ 2.1 (สถาบันวิจัยยาง, 2550)

ตารางที่ 2.1 อัตราปุ๋ยสูตรสำเร็จที่ใช้กับต้นยางก่อนเปิดกรีด (อายุ 1-6 ปี)

ปีที่	อายุต้นยาง (เดือน)	อัตราปุ๋ยเคมี (กรัม/ต้น)			อัตราปุ๋ย อินทรีย์ (กรัม/ ต้น)
		แหล่งปลูกยางเดิม		แหล่งปลูกยางใหม่	
		ดินร่วนเหนียว	ดินร่วนทราย		
1	2	70	100	50	1,000
	5	100	140	80	-
	11	130	170	100	-
2	14	150	200	110	2,000
	16	150	210	110	-
	23	150	210	120	-
3	28	230	320	180	2,000
	36	230	320	180	-
	40	240	330	180	2,000
4	47	240	330	180	-
	52	260	360	200	2,000
5	59	260	360	200	-
	64	270	370	200	2,000
6	71	270	370	200	-

ที่มา: สถาบันวิจัยยาง, 2550

12) การใช้ปุ๋ยกับยางพาราหลังเปิดกรีด

เมื่อต้นยางเปิดกรีดได้แล้วยังมีความจำเป็นต้องใส่ปุ๋ยเคมีต่อไปทุกปีเพื่อให้ผลผลิตสูงสม่ำเสมอ สำหรับยางพาราหลังเปิดกรีดแนะนำให้ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 30-5-18 อัตรา 1

กิโลกรัมต่อต้นต่อปี แบ่งใส่ 2 ครั้งๆ ละ 500 กรัมต่อต้น ในช่วงต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน ใส่ปุ๋ยเคมีบริเวณกึ่งกลางระหว่างแถวขางแล้วกลบ ดินที่ขาดธาตุแมกนีเซียมแนะนำให้ใส่ปุ๋ยเคมีที่มีธาตุแมกนีเซียม เช่น ปุ๋ยคิเซอไรท์เพิ่มในอัตรา 80 กรัมต่อต้นต่อปี หรือโดโลไมท์ อัตรา 100 กรัมต่อต้นต่อปี โดยใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมด้วย ในอัตรา 2 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ดังแสดงในตารางที่ 2.2 (สถาบันวิจัยยาง, 2550)

ตารางที่ 2.2 ช่วงเวลา และอัตราปุ๋ยเคมีสูตรสำเร็จที่ใช้กับต้นยางหลังเปิดกรีด

เวลาที่ใส่ปุ๋ย	ปุ๋ยเคมี	จำนวนปุ๋ยเคมีที่ใส่ (กิโลกรัม/ไร่/ปี)	อัตราปุ๋ยอินทรีย์ (กิโลกรัม/ต้น/ปี)
ครั้งที่ 1 ใส่ต้นฤดูฝนประมาณ เดือนพฤษภาคม	สูตร 30-5-18	38	1
ครั้งที่ 2 ใส่ปลายฤดูฝนประมาณ เดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม	สูตร 30-5-18	38	1
รวม		76	2

ที่มา : สถาบันวิจัยยาง, 2550

13) การใช้ปุ๋ยเคมีในสวนยางตามค่าวิเคราะห์ดิน

ยางพาราต้องการธาตุอาหารในปริมาณที่แตกต่างกันตามอายุชนิดของดินและพันธุ์ยาง หากเกษตรกรปลูกยางในดินที่มีสภาพเหมาะสมจะส่งผลให้เปิดกรีดได้เร็วและให้ผลตอบแทนสูง ดินจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญต่อการเพิ่มผลผลิต ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใส่ปุ๋ยนอกเหนือจากการเลือกใช้พันธุ์ยาง และการจัดการสวนยาง ดังนั้น การใส่ปุ๋ยเพื่อให้ต้นยางเจริญเติบโตและเพิ่มผลผลิตจึงต้องคำนึงถึงความอุดมสมบูรณ์ของดิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสมดุลของธาตุอาหารในดิน ทั้งนี้เนื่องจากการกรีดยางแต่ละครั้งจะมีการสูญเสียธาตุอาหารไปกับน้ำยาง หากไม่มีการใส่ปุ๋ยเพื่อชดเชยธาตุอาหาร จะทำให้ขาดความสมดุลของธาตุอาหารในดิน ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของต้นยางและการให้ผลผลิต ดังนั้น การใส่ปุ๋ยจึงต้องใส่ให้เหมาะสมกับความอุดมสมบูรณ์ของดิน และความต้องการของยางพารา หรือที่เรียกว่า ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน โดยเก็บตัวอย่างดินปลูกยาง เพื่อวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารในดิน แปลผลวิเคราะห์ดิน และนำมาประเมินความต้องการธาตุอาหารที่ใส่ให้แก่ต้นยางโดยพิจารณาพร้อมกับผล

การทดลองปุ๋ยเพื่อแนะนำการใส่ปุ๋ย สามารถแนะนำได้ 12 แบบ พร้อมทั้งบอกปริมาณแม่ปุ๋ยที่นำมาผสมและอัตราปุ๋ยที่ใช้โดยเกษตรกรสามารถผสมปุ๋ยใช้ได้เองตามที่ต้องการ ที่นอกจากช่วยลดต้นทุนแล้วยังสามารถแก้ปัญหาปุ๋ยด้อยคุณภาพ ทั้งนี้การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเป็นการใส่ปุ๋ยเฉพาะพื้นที่ ตรงกับความต้องการปริมาณธาตุอาหารของต้นยาง ช่วยลดต้นทุน และแก้ปัญหาปุ๋ยด้อยคุณภาพ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนสูงสุด ดังแสดงในตารางที่ 2.3 (สถาบันวิจัยยาง, 2553)

ตารางที่ 2.3 ปริมาณธาตุอาหารที่แนะนำให้ใส่แก่ต้นยางหลังเปิดกรีดตามค่าวิเคราะห์ดิน

แบบ	ค่าวิเคราะห์ดิน			ปริมาณธาตุอาหาร (กก./ไร่/ปี)		
	ไนโตรเจน	ฟอสฟอรัส	โพแทสเซียม	ไนโตรเจน	ฟอสฟอรัส	โพแทสเซียม
1	< 0.11	< 11	< 40	22.8	7.6	18.2
2	< 0.11	< 11	< 40	22.8	7.6	13.7
3	< 0.11	> 11	> 40	22.8	3.8	18.2
4	< 0.11	> 11	> 40	22.8	3.8	13.7
5	0.11 - 0.25	< 11	< 40	16.7	7.6	18.2
6	0.11 - 0.25	< 11	> 40	16.7	7.6	13.7
7	0.11 - 0.25	> 11	< 40	16.7	3.8	18.2
8	0.11 - 0.25	> 11	> 40	16.7	3.8	13.7
9	> 0.25	< 11	< 40	11.4	7.6	18.2
10	> 0.25	< 11	> 40	11.4	7.6	13.7
11	> 0.25	> 11	< 40	11.4	3.8	18.2
12	> 0.25	> 11	> 40	11.4	3.8	13.7

ที่มา : สถาบันวิจัยยาง, 2553

2.2 องค์ความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยในสวนยางพารา

2.2.1 ชนิดของปุ๋ยเคมี

ปุ๋ยเคมี เป็นปุ๋ยที่ได้มาจากการผลิตหรือสังเคราะห์ทางอุตสาหกรรมจากแร่ธาตุต่างๆ ที่ได้ตามธรรมชาติ หรือเป็นผลพลอยได้ของโรงงานอุตสาหกรรมบางชนิด ปุ๋ยเคมีมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่

1) ปุ๋ยเดี่ยวหรือแม่ปุ๋ย ได้แก่ ปุ๋ยพวกแอมโมเนียมซัลเฟต โพแทสเซียมคลอไรด์ ฯลฯ ซึ่งเป็นสารประกอบทางเคมี มีธาตุอาหารปุ๋ยคือไนโตรเจน (N) หรือ ฟอสฟอรัส (P) หรือ โพแทสเซียม (K) เป็นองค์ประกอบอยู่ด้วยหนึ่งหรือสองธาตุ แล้วแต่ชนิดของสารประกอบที่เป็นแม่ปุ๋ยนั้นๆ มีปริมาณของธาตุอาหารปุ๋ยที่คงที่ เช่น ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต มีไนโตรเจน 20% N ส่วนโพแทสเซียมในเตรท มีไนโตรเจน 13% N และโพแทสเซียม 46% K_2O อยู่ร่วมกันสองธาตุ

2) ปุ๋ยผสม ได้แก่ ปุ๋ยที่มีการนำเอาแม่ปุ๋ยหลายๆ ชนิดมาผสมรวมกัน เพื่อให้ปุ๋ยที่ผสมได้ มีปริมาณและสัดส่วนของธาตุอาหาร N, P_2O_5 และ K_2O ตามที่ต้องการ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ปุ๋ยที่มีสูตรหรือเกรดปุ๋ยเหมาะที่จะใช้กับพืชและดินที่แตกต่างกัน ปุ๋ยผสมนี้จะมีขายอยู่ในท้องตลาดทั่วไปเพราะนิยมใช้กันมาก ปัจจุบันเทคโนโลยีในการทำปุ๋ยผสมได้พัฒนาไปไกลมาก สามารถผลิตปุ๋ยผสมให้เข้าเป็นเนื้อเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ มีการปั้นเป็นเม็ดขนาดสม่ำเสมอ สะดวกในการใส่ลงไปไถโรนา ปุ๋ยพวกนี้เก็บไว้นานๆ จะไม่จับกันเป็นก้อนแข็งสะดวกแก่การใช้เป็นอย่างยิ่ง ส่วนการนำปุ๋ยมาผสมกันเฉยๆ เพียงให้ได้สูตรตามที่ต้องการ หรืออาจมีการบดให้ละเอียดจนเข้ากันดียังคงเรียกว่า ปุ๋ยผสมอยู่ตามเดิมปัจจุบันมีการนำเอาแม่ปุ๋ยที่มีการปั้นเม็ดหรือมีเม็ดขนาดใกล้เคียงกันมาผสมกันให้ได้สูตรปุ๋ยตามที่ต้องการแล้วนำไปใช้โดยตรงเรียกปุ๋ยชนิดนี้ว่า ปุ๋ยผสมคลุกเคล้า (Bulk Blending)

2.2.2 ชนิดของปุ๋ยอินทรีย์

ปุ๋ยอินทรีย์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด

1) ปุ๋ยคอก เป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่ประกอบด้วยอุจจาระและปัสสาวะของสัตว์ และผสมกับเศษอาหารต่าง ๆ หรือได้จากการนำเศษซากพืชต่างๆ ไปไว้ในคอกสัตว์ เพื่อให้ผสมกับมูลสัตว์ที่ปล่อยออกมาในคอกเช่น มูลเป็ด มูลไก่ มูลสุกร ปุ๋ยคอกจึงมีจุลินทรีย์และสารอินทรีย์ต่าง ๆ ทั้งพวกที่เป็นฮิวมัสแล้ว และส่วนของอาหารที่ยังสลายตัวไม่หมด มีทั้งส่วนที่เป็นเซลล์ โสส ลิกนิน และสารอินทรีย์อื่น ๆ นอกจากนั้นยังพบว่ามีวิตามินและฮอร์โมนพืชอยู่ด้วย ปุ๋ยคอกไม่เพียงแต่จะให้อินทรีย์วัตถุ ธาตุอาหารหลัก และธาตุอาหารรอง ที่สำคัญ ยังช่วยปรับปรุงโครงสร้างของดินให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช ทำให้ดินมีการระบายน้ำและอากาศดีขึ้น

2) ปุ๋ยหมัก เป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้จากการแปรสภาพของเศษซากพืชเป็นส่วนใหญ่ เช่น หญ้าแห้ง ใบไม้ ฟางข้าว ฯลฯ ให้เน่าเปื่อยเสียก่อน กระบวนการของปุ๋ยหมักเป็นการย่อยสลายทางชีววิทยาแบบใช้อากาศ หรือแบบไม่ใช้อากาศ การย่อยสลายเกิดจากเชื้อจุลินทรีย์หลายชนิดซึ่งจะย่อยสารอินทรีย์จนกลายเป็นสารฮิวมัส ระหว่างการหมักจะเกิดความร้อน ซึ่งจะทำลายเมล็ดวัชพืช จุลินทรีย์ทำให้เกิดโรค ไช้แมลงต่าง ๆ ฉะนั้นการใช้ปุ๋ยหมักที่หมักจนเสร็จ

สิ้นกระบวนการแล้วจะใช้ได้สะดวกและปลอดภัย ทุยหมักสามารถทำเองได้ง่ายและยังช่วยปรับปรุงดินให้มีคุณสมบัติทางฟิสิกส์ดีขึ้นและปลูกพืชเจริญงอกงามดีเป็นอย่างยิ่ง

3) ทุยพืชสด เป็นทุยอินทรีย์ที่ได้จากการปลูกพืชบำรุงดินซึ่งได้แก่พืชตระกูลถั่วต่างๆ แล้วทำการไถกลบเมื่อพืชเจริญเติบโตมากที่สุด ซึ่งเป็นช่วงที่กำลังออกดอก พืชตระกูลถั่วที่ควรใช้เป็นทุยพืชสดควรมีอายุสั้น มีระบบรากลึก ทนแล้ง ทนโรคและแมลงได้ดี เป็นพืชที่ปลูกง่าย และมีเมล็ดมาก ตัวอย่างพืชเหล่านี้ก็ได้แก่ ถั่วพุ่ม ถั่วเขียว ถั่วลาย ปอเทือง ถั่วขอ ถั่วแปบ และ โสน (ทิพวรรณ สิทธิรังสรรค์, 2549)

2.3 ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค

2.3.1 ความหมายพฤติกรรมผู้บริโภค

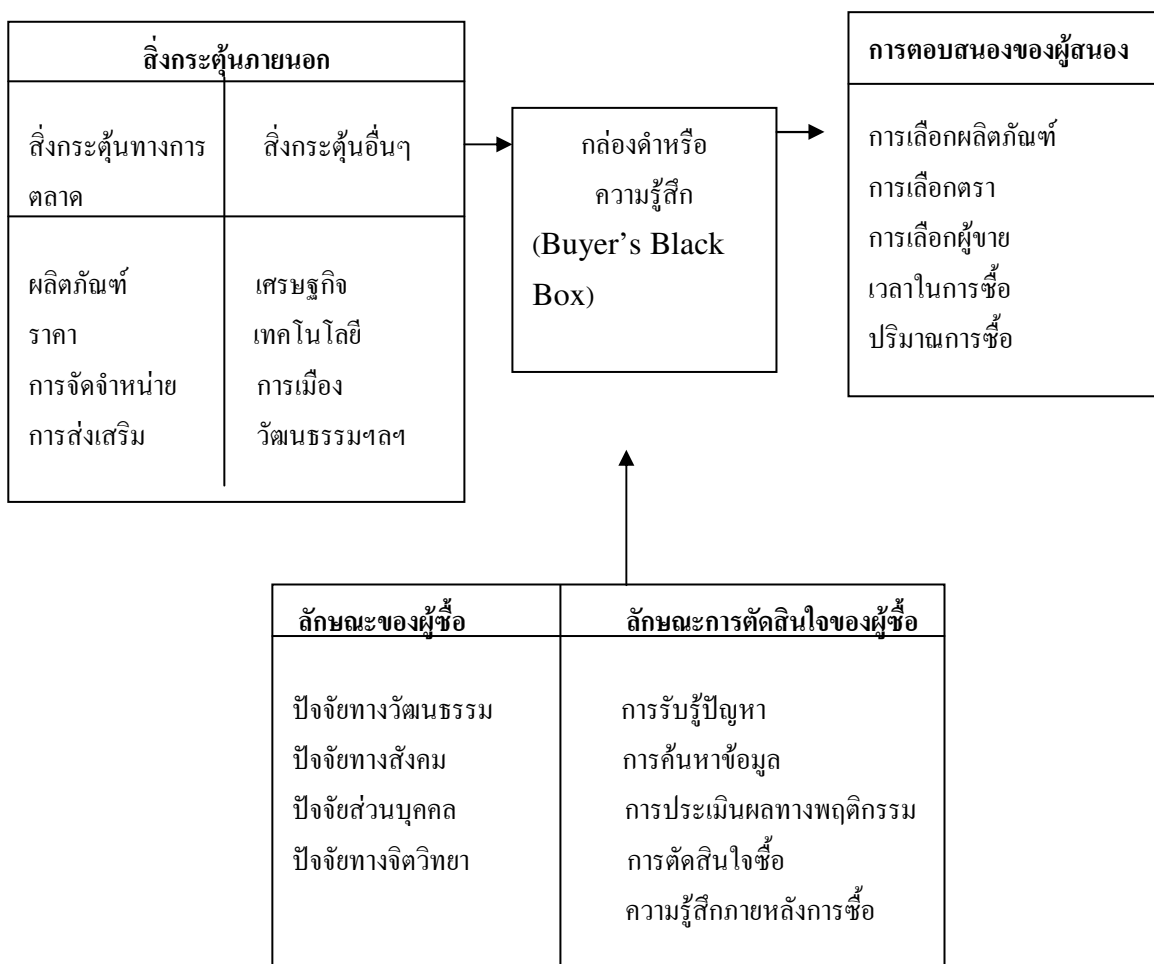
สุพรรณณี จองวิวัฒน์สกุล (2542) ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมการบริโภค หมายถึงพฤติกรรมซึ่งผู้บริโภคแสดงออกในการค้นหา การซื้อ การใช้ การประเมินค่าและการจับจ่ายใช้สอยผลิตภัณฑ์ ซึ่งคาดหวังว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการจนได้รับความพึงพอใจ และกิจกรรมเหล่านั้นจะเกี่ยวข้องกับการกระทำต่างๆ และกระบวนการทางอารมณ์และจิตใจ

สรยุทธ มินะพันธ์ (2544) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการบริโภคว่า ผู้บริโภคนั้นจัดให้เป็นปัจเจกชนทางเศรษฐกิจที่สำคัญหน่วยหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ เพราะเป็นองค์ประกอบที่กำหนดทิศทางการไหลเวียนของทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจ โดยทำหน้าที่บทบาท 2 ลักษณะคือหน้าที่หนึ่ง คือการบริโภคสินค้าและบริการที่ผลิตได้ในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งผู้บริโภคมักจะแสดงออกมาในรูปอุปสงค์สินค้าและบริการ ทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบเศรษฐกิจจะถูกระดมมาใช้ผลิตสินค้าและบริการเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค อีกหน้าที่หนึ่งของผู้บริโภค คือ การขายปัจจัยแรงงานหรือให้เงินทุนที่มีอยู่เพื่อเป็นเงินรายได้นำมาใช้ซื้อสินค้าหรือบริการที่ต้องการ

ผู้บริโภคมีบทบาทสำคัญในการกำกับการไหลเวียนของสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคจึงเป็นรากฐานที่สำคัญ เพื่อทำความเข้าใจผู้บริโภคว่าพวกเขาทำการตัดสินใจเลือกบริโภคสินค้าหรือบริการอย่างไร ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคและผลกระทบต่อตัดสินใจการบริโภคเมื่อราคาสินค้าหรือเงินรายได้และบริการของผู้บริโภคทั่วไปว่าผู้บริโภคต้องการความพึงพอใจสูงสุดจากการบริโภคสินค้า สินค้าแต่ละชนิดจะให้ความพึงพอใจต่อผู้บริโภค “จำนวนหนึ่ง” ซึ่งอาจแตกต่างกันตามประเภท ลักษณะรูปร่าง สี สัน รสชาติ เวลาและสถานที่ของสินค้านั้นๆ

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2541) ได้กล่าวถึง ตัวแบบพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Model) ซึ่งเป็นการศึกษาถึงเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการเกิดสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ที่ทำให้เกิดความต้องการ สิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's Black Box) ซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำของผู้ผลิตหรือผู้ขาย ที่ไม่สามารถคาดคะเนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่างๆ ของผู้ซื้อ แล้วจะมีการตอบสนองของผู้ซื้อ (Buyer's Response) หรือการตัดสินใจซื้อ (Buyer's Purchase) (ภาพที่ 2.1) จุดเริ่มต้นของตัวแบบนี้อยู่ที่มีสิ่งกระตุ้นให้เกิดความต้องการก่อน แล้วทำให้เกิดการตอบสนอง (Response) ดังนั้นตัวแบบนี้จึงอาจเรียกว่า “S-R Theory” ซึ่งสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 ตัวแบบพฤติกรรมผู้บริโภค

ที่มา: ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2541

สิ่งกระตุ้นทางการตลาด เป็นสิ่งกระตุ้นที่สามารถควบคุมและต้องจัดให้มีขึ้น สิ่งกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับส่วนประสมทางการตลาด กล้องคำหรือความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อที่เปรียบเสมือนกล้องคำ ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถทราบได้ จึงต้องพยายามค้นหาความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ โดยความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อได้รับอิทธิพลจากลักษณะของผู้ซื้อและกระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ

ลักษณะของผู้ซื้อ มีอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ คือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านจิตวิทยา

กระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ ประกอบด้วยขั้นตอน คือ การรับรู้ ความต้องการ (ปัญหา) การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจ และพฤติกรรมภายหลัง

2.3.3 ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

ลักษณะของผู้ซื้อได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก คือ ด้านวัฒนธรรมและด้านสังคม ส่วนปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยส่วนบุคคลและด้านจิตวิทยา ดังภาพที่ 2.2

1) ปัจจัยทางวัฒนธรรม (Cultural Factors) ปัจจัยทางวัฒนธรรมก่ออิทธิพลอย่างกว้างขวางต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมแบ่งออกเป็นวัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมย่อย และชนชั้นทางสังคม ซึ่งทั้งหมดมีบทบาทในการตัดสินใจของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก

1.1) วัฒนธรรมหลัก (Culture) เป็นตัวกำหนดหลักของความ需求和พฤติกรรมของบุคคล เช่น พวกเด็ก ๆ มีค่านิยม การรับรู้ ความนิยมชมชอบ และพฤติกรรมซึ่งพวกเขาได้มาจากครอบครัวของเขา หรือไม่ก็จากสถาบันอื่น ซึ่งจะทำให้พวกเขามีค่านิยมของความสำเร็จ ค่านิยมการทำกิจกรรม ความเป็นอิสระ เป็นต้น

1.2) วัฒนธรรมย่อย (Subculture) วัฒนธรรมประกอบด้วยวัฒนธรรมย่อยที่สามารถระบุได้เฉพาะเจาะจง และมีการอบรมให้รู้จักระเบียบของสังคม (Socialization) ในหมู่มวลชนสมาชิก ซึ่งประกอบไปด้วย สัญชาติ ศาสนา กลุ่มสีผิว และเขตทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมย่อยบางที่อาจทำให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของตลาด และนักการตลาดมักออกแบบสินค้าและโปรแกรมการตลาดพิเศษเฉพาะให้เข้ากับความต้องการของตลาด พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมย่อย โดยมีอิทธิพลต่อความนิยมชมชอบในอาหาร การเลือกเสื้อผ้า การพักผ่อน และการประกอบอาชีพ เป็นต้น

1.3) ชั้นทางสังคม ไม่ได้ดูที่อาชีพอย่างเดียว แต่จะดูถึงรายได้ การศึกษา เขตที่อยู่อาศัย และคุณสมบัติอื่นๆ อีกหลายประการ มีการแบ่งชั้นทางสังคมแตกต่างกันไป ตั้งแต่ 3 ชั้น คือ ชั้นสูง ชั้นกลาง และชั้นต่ำ เรื่อยไปจนถึง 9 ชั้น เช่น ชั้นสูง แบ่งเป็นชั้นสูง-สูง ชั้นสูง-กลาง และชั้นสูง-ต่ำ ยิ่งแบ่งมากก็จะยิ่งเป็นประโยชน์ต่อนักการตลาดมากยิ่งขึ้น แต่ละชั้นทาง

สังคมแสดงถึงการมีพฤติกรรมที่เหมือนกัน ในกลุ่มของแต่ละชั้นจะมีพฤติกรรมการเล่นแบบของสมาชิกของชนชั้นเหนือถัดขึ้นไป ชนชั้นทางสังคม สามารถแบ่งได้เป็น 4 ชั้น หลักๆ ดังนี้

1.3.1) ชนชั้นสูง (Upper Class) เป็นกลุ่มชนชั้นที่มีรายได้อันสูงและตำแหน่งสูง ไปจนถึงระดับประธานบริษัท ผู้จัดการฝ่าย ผู้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพมักเป็นผู้ที่ให้คุณค่าแก่สิ่งที่มีคุณภาพสูง การมีชื่อเสียง และการใช้จ่ายอย่างมีรสนิยม

1.3.2) ชนชั้นกลาง (Middle Class) เป็นกลุ่มชนชั้นที่มีรายได้ปานกลาง โดยปกติเป็นพวกทำงานในสำนักงาน อาศัยในหมู่บ้านชานเมืองที่เป็นย่านที่อยู่อาศัย และมักจะเลียนแบบชนชั้นสูง

1.3.3) ชนชั้นทำงาน (Working Class) เป็นกลุ่มชนชั้นที่มีรายได้น้อย และทำงานนอกสำนักงาน ใช้ฝีมือด้านช่าง สนใจในงานที่คล้ายๆ กัน ไม่ค่อย

1.3.4) ชนชั้นต่ำ (Lower Class) เป็นพวกมีความยากจน อาจไม่มีงานทำหาเช้ากินค่ำ

2) ปัจจัยทางสังคม (Social Factors) พฤติกรรมผู้บริโภคจะได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ ทางสังคม เช่น กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว บทบาท และสถานะ

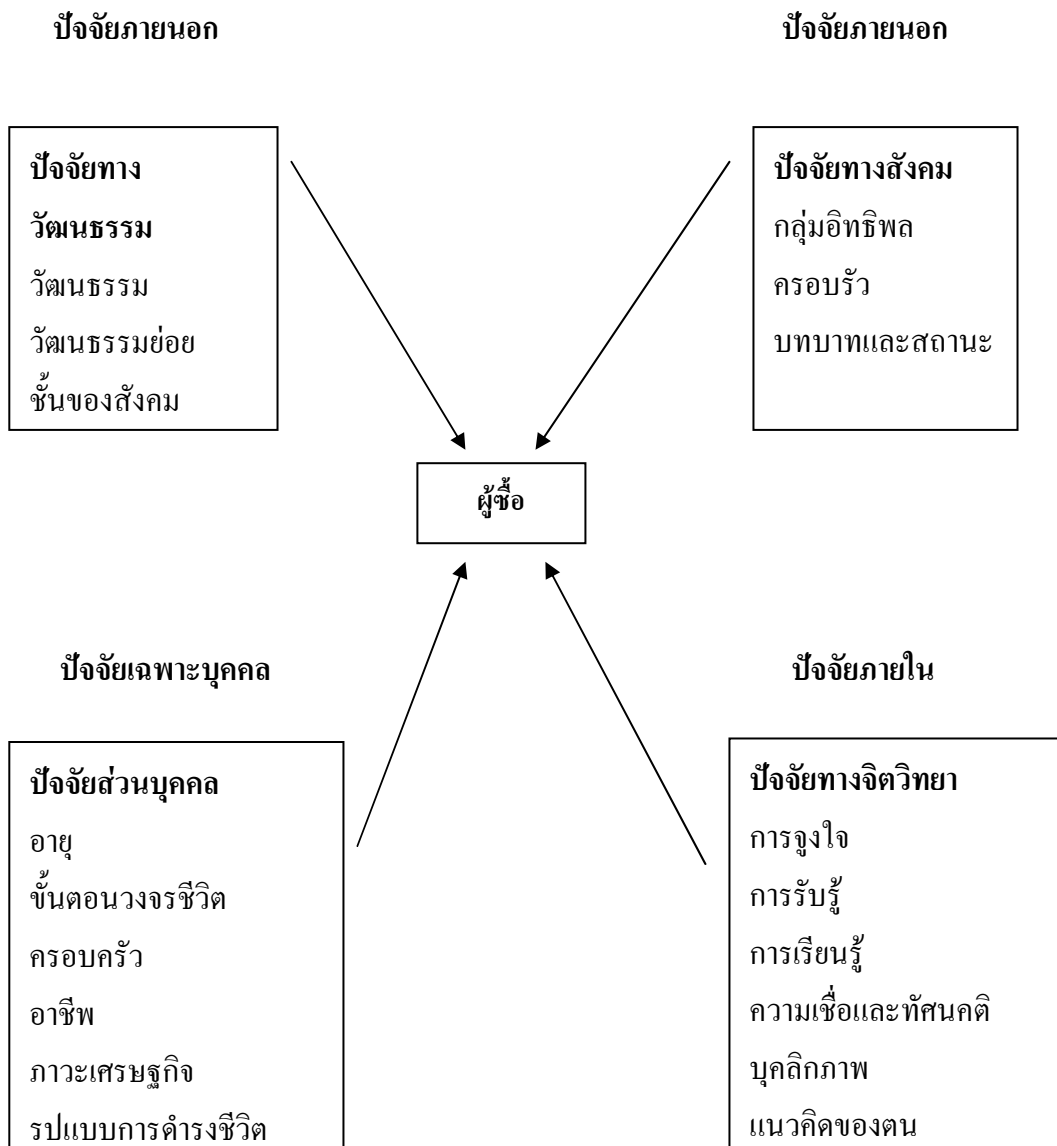
2.1) กลุ่มอ้างอิง (Reference Groups) นอกจากปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรมย่อย และชั้นทางสังคมแล้ว ผู้บริโภคจะพิจารณาปรึกษากลุ่มต่างๆ เมื่อเขาจะตัดสินใจซื้อ กลุ่มเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นกลุ่มอ้างอิงให้กับผู้บริโภค ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Groups) ได้แก่ครอบครัว เพื่อนสมาชิก และเพื่อนบ้าน และกลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Groups) ได้แก่ กลุ่มบุคคลชั้นนำในสังคม เพื่อนร่วมอาชีพและร่วมสถาบัน บุคคลกลุ่มต่างๆ ในสังคม โดยทั่วไปคนส่วนมากมีกลุ่มอ้างอิงหลายกลุ่ม เช่น ครอบครัว เพื่อน สโมสร สถาบันวิชาชีพ และบุคคลที่พิจารณาแล้วว่ามี ความเชี่ยวชาญในบางเรื่อง เช่น ช่างเสริมสวย ซึ่งผู้มารับบริการในร้านเสริมสวยอาจได้รับคำแนะนำจากบุคคลอื่นที่มารับบริการจากร้านนั้นแล้วบอกต่อกัน จะเห็นได้ว่าบุคคลที่ผู้บริโภคปรึกษาอาจไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มอ้างอิงก็ได้

2.2) ครอบครัว (Family) เป็นหน่วยบริโภคที่สำคัญในสังคม สมาชิกของครอบครัวประกอบกันเป็นกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลที่สุดต่อผู้บริโภคส่วนใหญ่ ผู้ให้บริการหรือนักการตลาดมักพิจารณาครอบครัวหรือครัวเรือนมากกว่าที่จะพิจารณาเป็นรายบุคคล ในเรื่องของการตัดสินใจของครอบครัวนั้น ผู้ให้บริการหรือนักการตลาดต้องการทราบว่าใครทำการซื้อสินค้าและบริการเพื่อครอบครัว สมาชิกครอบครัวคนไหนที่มีอิทธิพลต่อการซื้อ และใครมีอำนาจในการซื้อมากกว่ากัน โดยปกติสมาชิกทุกคนมีบทบาทในครอบครัวต่างกัน

2.3) บทบาทและสถานะ (Role and Statuses) บุคคลจะเกี่ยวข้องกับหลายกลุ่ม เช่น ครอบครัว กลุ่มอ้างอิง องค์กร และสถาบันต่างๆ บุคคลจะมีบทบาทและสถานะที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม เช่น ในการเสนอขายวิดีโอของครอบครัวหนึ่ง จะต้องวิเคราะห์ว่าใครมีบทบาทเป็นผู้คิดริเริ่ม ผู้ตัดสินใจซื้อ ผู้มีอิทธิพล ผู้ซื้อ และผู้ใช้

3) ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factor) การตัดสินใจของผู้ซื้อหรือผู้ใช้บริการ มักจะได้รับอิทธิพลมาจากคุณสมบัติส่วนบุคคลต่างๆ เช่น อายุของผู้ซื้อ อาชีพ วงจรชีวิต สถานะทางเศรษฐกิจ รูปแบบของการใช้ชีวิต บุคลิกภาพ และแนวความคิดเกี่ยวกับตนเอง การบริโภคของผู้บริโภคปรับเปลี่ยนไปตามช่วงอายุและวงจรชีวิตของครอบครัว ดังเช่น ช่วงอายุชั้นเป็นโสดจะสนใจแฟชั่น การท่องเที่ยวไปในที่ต่างๆ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และรถยนต์ เมื่อแต่งงานและมีบุตรจะสนใจเรื่องบ้าน เฟอร์นิเจอร์ การทำกิจกรรมของครอบครัว เป็นต้น แต่ละขั้นวงจรชีวิตนั้น ผู้บริโภคมีความสนใจประเภทสินค้าต่างกัน จึงทำให้นักการตลาดหรือผู้ให้บริการมักเลือกเพียงบางกลุ่มของขั้นวงจรชีวิตเป็นตลาดเป้าหมาย ปัจจัยด้านอาชีพ และสถานะทางเศรษฐกิจ มักจะมีอิทธิพลต่อแบบแผนการบริโภคของผู้บริโภค นักการตลาดหรือผู้ให้บริการจึงมักจะพยายามเข้าถึงกลุ่มอาชีพที่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆ พยายามสร้างความเชี่ยวชาญในผลิตภัณฑ์สำหรับกลุ่มอาชีพบางอาชีพตามสถานะทางเศรษฐกิจของผู้บริโภค ปัจจัยด้านรูปแบบของการใช้ชีวิต บุคลิกภาพ และแนวความคิดเกี่ยวกับตนเอง ถึงแม้คนที่มาจากวัฒนธรรมย่อย ชั้นทางสังคม และอาชีพเดียวกัน แต่ก็อาจมีรูปแบบของการใช้ชีวิตหรือแบบแผนของการดำรงชีวิตแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกใดๆ ในทางกิจกรรมต่างๆ วิธีการใช้เวลาของบุคคล ความสนใจ ความพอใจ ความคิดเห็นหรือทัศนคติการทำงาน งานอดิเรก การใช้จ่ายใช้สอย การกีฬา เป็นต้น

4) ปัจจัยทางจิตวิทยา (Psychological Factor) การเลือกซื้อของบุคคลได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายในตัวผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อและการใช้สินค้า เช่น การจูงใจ การรับรู้ การเรียนรู้ ความเชื่อถือ ทัศนคติ บุคลิกภาพ แนวคิดของตนเอง

ภาพที่ 2.2 ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

ที่มา: ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2541

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พีระพันธ์ แสงใส (2535) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยเคมีในสวนยางพาราของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติในการทำสวนยางพาราของเกษตรกร เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ ภายภาพ และชีวภาพบางประการกับการใช้ปุ๋ยเคมีในสวนยางพาราของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเกษตรกรเจ้าของสวนยางรายย่อย จำนวน 200 คน โดยคัดเลือกจาก 3 อำเภอในจังหวัดสตูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น

ใช้การออกสัมภาษณ์เกษตรกรแบบพบกันโดยตรง ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ร้อยละ มีขมิ้มเลขคณิต ไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีแรงงานในครอบครัว 1-2 คน มีขนาดพื้นที่ทำสวนยางเฉลี่ย 11.3 ไร่ และมีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 28,746.26 บาทต่อปี สภาพการปฏิบัติในการทำสวนยาง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ยางพันธุ์ส่งเสริม มีการบำรุงรักษาสวนยาง และยางมีอายุเฉลี่ย 10.7 ปี ซึ่งให้ผลผลิตเฉลี่ย 190.5 กก./ไร่/ปี ส่วนสภาพการใช้ปุ๋ยเคมีในสวนยางนั้น พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้ปุ๋ยเคมีในสวนยางเมื่ออายุ 1-6 ปี และเมื่อสวนยางมีอายุมากกว่า 6 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้ปุ๋ยเคมี แต่ใช้ในอัตราต่ำกว่าคำแนะนำทางวิชาการ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ (1) ระดับการศึกษา (2) ความรู้เรื่องสูตรปุ๋ย (3) ความรู้เรื่องอัตราปุ๋ย (4) ความรู้เรื่องช่วงเวลาที่ใช้ปุ๋ย (5) การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร (6) การติดต่อและรับบริการจากหน่วยส่งเสริม (7) แหล่งความรู้ (8) การได้รับข่าวสารจากวิทยุ (9) การได้รับข่าวสารจากเอกสารคำแนะนำ (10) ขนาดพื้นที่สวนยางสงเคราะห์ (11) รายได้ของครอบครัว (12) ภาวะหนี้สิน (13) หนี้สินในระบบ (14) ราคายางพารา (15) ระยะทางจากบ้านไปสวน (16) การใช้พันธุ์ (17) วิธีการปลูก (18) อายุของยางพารา และ (19) ผลผลิตของยางพารา

นุชนารถ กังพิศดารและคณะ (2538) ได้ศึกษาอิทธิพลของการใช้ปุ๋ยยางพาราสูตรสูงต่อการเจริญเติบโตของต้นยางอ่อนในดินร่วนเหนียว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาอัตราและวิธีการใส่ปุ๋ยสูตรสูงที่เหมาะสม เพื่อเป็นคำแนะนำการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้องแก่เกษตรกรต่อไป ทำการทดลองที่องค์การสวนยาง อ.นาบอน จ.นครศรีธรรมราช เริ่มดำเนินการทดลอง พ.ศ. 2534 ปลูกยางพันธุ์ BPM24 และปลูกพืชคลุมดินตระกูลถั่วระหว่างแถว วางแผนการทดลองแบบ Split plot 3 ซ้ำ ปัจจัยที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วยวิธีการใส่ปุ๋ยเป็น main plot มี 3 วิธีการคือ หว่าน ขุดหลุม 2 จุดในแถวบางบริเวณที่ใส่ปุ๋ยแล้วกลบ และขุดแซะรอบต้นยางบริเวณที่ใส่ปุ๋ยแล้วกลบ อัตราปุ๋ย เม็ดสูตร 18-10-6 เป็น sub plot มี 3 อัตราคือ 100, 125 และ 150% ของอัตราที่แนะนำของสถาบันวิจัยยาง

ผลการทดลองพบว่า อัตราปุ๋ยสูตรสูงและวิธีการใส่ปุ๋ย ทำให้การเจริญเติบโตของต้นยางอายุตั้งแต่หลังปลูกจนถึง 42 เดือน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ เนื่องจากทุกกรรมวิธีมีปริมาณธาตุอาหารในดินและใบยางเพียงพอ อย่างไรก็ตาม การใส่ปุ๋ยอัตรา 100% ของอัตราที่แนะนำโดยวิธีขุดแซะรอบต้น มีแนวโน้มทำให้ต้นยางมีผลผลิตเพิ่มขึ้น

โสภา โภธิวัตรธรรมและคณะ (2541) ได้ศึกษาการปรับปรุงดินโดยวิธีเกษตรกรรมชาติเพื่อการปลูกพืชแซมยาง เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตของพืชแซมยาง และผลกระทบต่อต้นยางที่ปลูกเป็นพืชหลัก มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มผลผลิตของพืชแซมยางและปรับปรุงดิน ดำเนินการทดลองที่สถานีทดลองยางตรัง อ.ปะเหลียน จ.ตรัง โดยปลูกต้นยางชำถุงพันธุ์ RRIM 600 เป็นพืชหลัก และปลูกพืชแซมยางเป็นพืชหมุนเวียน ได้แก่ ปีที่ 1 ปลูกถั่วลิสง ปีที่ 2 ปลูกถั่วเขียว และปีที่ 3 ปลูกข้าวโพด วางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block จำนวน 3 ซ้ำ 5 วิธีการ คือ วิธีการไม่ใส่ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยเคมีอัตราแนะนำ (แต่ละพืช) ใส่ปุ๋ยอินทรีย์อัตราแนะนำ (แต่ละพืช) ใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์อัตราแนะนำ และใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ครึ่งอัตราแนะนำ สำหรับต้นยางซึ่งปลูกเป็นพืชหลัก เมื่อปลูกแล้วใส่ปุ๋ยเม็ดสูตร 18 - 10 - 6 เป็นปุ๋ยบำรุงกับต้นยางทุกต้นในทุกวิธีการของพืชแซม ส่วนปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้กับพืชแซมยางใช้ตามคำแนะนำของสถาบันวิจัยพืชไร่ อัตราตามวิธีการที่กำหนด

ผลการศึกษาพบว่า ผลผลิตของพืชแซมยางทุกชนิดในวิธีการที่ใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์อัตราแนะนำให้ผลผลิตมากที่สุด รองลงมาคือวิธีการใส่ปุ๋ยเคมีอัตราแนะนำ และผลของปุ๋ยที่ใส่ให้กับพืชแซมในแต่ละวิธีการ ไม่ทำให้ต้นยางตั้งแต่เริ่มปลูกจนต้นยางอายุ 3 ปี เจริญเติบโตต่างกัน

พีระพันธ์ ชีพเหล็ก (2544) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใส่ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เกษตรกรใช้เป็นปัจจัยในการเลือกใส่ปุ๋ยเคมี และศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้ผลผลิตของยางพาราในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีค่าต่ำกว่าศักยภาพของพื้นที่ที่สามารถผลิตได้ โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามจากจำนวนเกษตรกร 170 ราย มาทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) โดยโปรแกรม SPSS และสมการถดถอยแบบโทบิต (Tobit regression) ด้วยโปรแกรม SHAZAM ซึ่งเป็นข้อมูลในด้านทั่วไป ด้านการประกอบอาชีพ ด้านพฤติกรรม และแนวทางความต้องการใส่ปุ๋ยเคมีในอนาคต โดยมีข้อมูลทุกข้อมูเป็นข้อมูลประกอบในการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเลือกใส่ปุ๋ยเคมีจากความคุ้นเคยมากที่สุด และให้ความสำคัญกับสื่อสิ่งพิมพ์น้อยที่สุด โดยที่เกษตรกรที่ได้รับการศึกษาสูงมักจะประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมเสริมไปด้วยจึงทำให้มีรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนมากกว่าการทำงานในภาคเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว ฉะนั้นจึงส่งผลให้มีการจ้างแรงงานในภาคเกษตรมากขึ้น และเกษตรกรที่มีพื้นที่การปลูกยางพาราขนาดใหญ่จะมีทัศนคติที่ดีกับการแนะนำของเจ้าหน้าที่เกษตร นิยมเข้าร่วมกับองค์กรทางการเกษตรเพื่อแสวงหาความรู้และสิทธิ

พิเศษในการลดต้นทุนในการผลิตหรือการรวมกลุ่มเพื่อการขายผลผลิต ส่วนการใช้ปุ๋ยเคมีในอดีตพบว่า การขายผลผลิตเป็นน้ำยางข้นเป็นปัจจัยที่กำหนดการใช้ปุ๋ยเคมีที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 10 และมีปัจจัยอายุของยางพาราเป็นปัจจัยที่มีระดับความสำคัญรองลงมา สำหรับแนวโน้มการใช้ปุ๋ยเคมีในอนาคตนั้น เกษตรกรจะให้ความสำคัญกับอายุยางพาราที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 1 และมีปัจจัยด้านพฤติกรรม เช่น ความคุ้นเคย ราคาผลผลิต ราคาปุ๋ยเคมี และทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่เกษตรเป็นปัจจัยสำคัญ

วรวิฐ ลีรพงศ์อนันต์ (2545) ได้ศึกษาเรื่องการใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกผักในจังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารเคมีและปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สารเคมีของเกษตรกรผู้ปลูกผักในจังหวัดสงขลา มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สภาพการใช้สารเคมีของเกษตรกรผู้ปลูกผักพบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการใช้สารเคมีค่อนข้างยาวนาน โดยวิธีปฏิบัติจะใช้ช่วงเวลา ตอนเช้าและตอนเย็น ในการฉีดพ่นสารเคมี จะใช้สารเคมีก็ต่อเมื่อพบเห็นศัตรูพืช และใช้สารเคมีตัวเดียวกันในการกำจัด หากพบว่าสารดังกล่าวใช้ไม่ได้ผลก็จะเปลี่ยนไปใช้ตัวอื่นที่มีประสิทธิภาพสูงกว่า ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้สารเคมีของเกษตรกรคือ คำแนะนำจากเพื่อนบ้าน การแนะนำจากเจ้าของร้านจำหน่ายสารเคมี และเจ้าหน้าที่ โดยมีการอ่านฉลากก่อนที่จะใช้ และกว่าร้อยละ 50 อ่านฉลากแล้วเข้าใจ สถานที่เก็บสารเคมีส่วนใหญ่จะเก็บไว้ที่โรงเก็บปุ๋ยหรือสารเคมี หลังจากฉีดพ่นครั้งสุดท้ายแล้วเกษตรกรจะเว้นระยะก่อนที่จะเก็บผักขายอย่างน้อยที่สุด 3 วัน และมากที่สุด 30 วัน เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการคำแนะนำในการใช้สารเคมี และการได้รับอันตรายจากการใช้สารเคมีจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

บุญถม กุมพล (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณและโทษ เกษตรกรจึงต้องตัดสินใจใช้ปุ๋ยตามปัจจัยต่างๆ การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาลักษณะทางสังคมของเกษตรกรและเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรบ้านดงยาง หมู่ 2 ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 90 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานด้วย t-test

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรชาวสวนยาง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรมีรายได้ 10,001-20,000 บาท/ครัวเรือน/ปี มีพื้นที่ในการปลูกข้าว 5-10 ไร่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน ลักษณะนาข้าวเป็นที่ลุ่ม เกษตรกรมี

ประสบการณ์ในการทำงาน 10-20 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนในการทำงาน มีหนี้สินในระบบ(กองทุนหมู่บ้านหรือธนาคาร) ส่วนใหญ่ไม่มีการออมเงิน เกษตรกรมีที่นาเป็นของตนเอง และมีเอกสารสิทธิ์ เกษตรกรเห็นว่าปัจจัยโดยรวม ปัจจัยด้านชีวภาพ ด้านสังคม และด้านการส่งเสริม และสื่อสารมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อยู่ในระดับมาก และเห็นว่าปัจจัยการด้านกายภาพและด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่าปัจจัยโดยรวมและรายปัจจัย 5 ด้าน ดังกล่าวอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ไม่แตกต่างกัน แต่เกษตรกรที่มีอายุ 51-60 ปี เห็นว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมและสื่อสาร มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากกว่าเกษตรกรที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

โดยสรุป ปัจจัยด้านชีวภาพ ด้านสังคม ด้านการส่งเสริมและสื่อสารมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ อยู่ในระดับมาก และปัจจัยด้านกายภาพและด้านเศรษฐกิจ มีอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งข้อสนเทศที่ได้ สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูกให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

วิชิต สุวรรณรัตน์ (2549) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรชาวสวนยาง ในอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกรชาวสวนยาง สภาพทั่วไปของสวนยางและพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยาง ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรชาวสวนยาง ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรชาวสวนยาง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จากเกษตรกร จำนวน 120 ราย โดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติไค-สแควร์

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 43.7 ปี การศึกษาส่วนใหญ่ระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ซึ่งเป็นครอบครัวขนาดกลาง เป็นแรงงานทำสวนยาง เฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ประจำหมู่บ้าน ประกอบอาชีพทำสวนยางเป็นอาชีพหลัก กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 64.2 ประกอบอาชีพเสริม เช่น เลี้ยงวัว รับจ้างทั่วไป เป็นต้น รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 204,475 บาทต่อปี เป็นรายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 173,820.8 บาทต่อปี และเป็นรายได้จากอาชีพเสริมเฉลี่ย 47,740.0 บาทต่อปี ที่ตั้งสวนยางเป็นที่ราบ ลักษณะดินเป็นดินร่วน ขนาดพื้นที่สวนยางเฉลี่ย 14.7 ไร่ อายุสวนยาง 11 – 15 ปี สำหรับพฤติกรรมการใส่ปุ๋ย พบว่า ผู้มีบทบาทในการตัดสินใจซื้อปุ๋ยส่วนใหญ่ได้แก่สามี โดยใส่ปุ๋ยปีละ 1 ครั้ง ช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายนมากที่สุด เกษตรกรชาวสวนยาง ร้อยละ 65 มีปริมาณการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ น้อยกว่า 100 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ซึ่งปริมาณ

การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2545 และกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า ปริมาณการใช้ปุ๋ยในปี พ.ศ. 2549 มีความเหมาะสมแล้ว ทำให้ แนวโน้มความต้องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในอนาคตคงที่ ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรชาวสวนยาง ระดับมาก ได้แก่ ราคาขาย คุณภาพของปุ๋ย ยี่ห้อปุ๋ย ราคาปุ๋ยเคมี ราคาปุ๋ยอินทรีย์ และการลด การแถม การให้สินเชื่อ การแจกให้ทดลองใช้ ปัจจัยทางด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ คือ อายุ ระดับการศึกษาและการรับรู้ข้อมูลปุ๋ยอินทรีย์ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ คือ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน และรายได้จากอาชีพหลัก ปัจจัยสภาพทั่วไปของสวนยางพาราที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ คือ พื้นที่ปลูกยางพารา การได้รับทุนส่งเสริมการทำสวนยาง และลักษณะดินเป็นดินทราย สำหรับปัญหาที่ เกษตรกรชาวสวนยางประสบจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ กลิ่นฉุนมากที่สุด รองลงมา การละลายและออกฤทธิ์ของปุ๋ยอินทรีย์ช้า เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่เสนอแนะให้ผู้ผลิตควรรักษาระดับคุณภาพของปุ๋ยอินทรีย์ให้มีมาตรฐานคงที่ ส่วนผู้ผลิตที่ผลิตปุ๋ยไม่ได้มาตรฐานควรปรับปรุงคุณภาพของปุ๋ยอินทรีย์ให้ได้มาตรฐาน และควรแนะนำวิธีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แก่เกษตรกรชาวสวนยาง

มูฮัมมะชาดี เฮาะมะ (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางใน ตำบลนาหว้า อำเภอนะจะ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิตและลักษณะการใช้ปุ๋ย ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการใช้ปุ๋ย ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับปริมาณการใช้ปุ๋ยตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางในตำบลนาหว้า อำเภอนะจะ จังหวัดสงขลา โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรจำนวน 200 ราย ใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างในการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และการทดสอบค่าสถิติไค-สแควร์

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 42.4 ปี นับถือศาสนาอิสลาม มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรส มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4.67 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางเป็นอาชีพหลักไม่มีอาชีพรอง มีที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ย 17.4 ไร่ รายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 11,170 บาท/เดือน เกษตรกรร้อยละ 41.0 มีหนี้สินและมีหนี้สินเฉลี่ย 112,500 บาท/ครัวเรือน แหล่งกู้เงินโดยส่วนใหญ่มาจากกองทุนหมู่บ้าน โดยกู้ยืมในการทำสวนยางพาราเป็นหลัก เกษตรกรมีสวนยางพาราเฉลี่ย 14.0 ไร่ สภาพพื้นที่สวนยางโดยส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ดินร่วน พันธุ์ยางที่นิยมปลูกคือ พันธุ์ RRIM 600 เพราะให้น้ำอย่างมาก อายุของต้นยางพาราโดยเฉลี่ย 12.9 ปี มีจำนวนแรงงานกรีดยางเฉลี่ย 2.4 คน ในปี 2549 เกษตรกรทุก

รายใช้ปุ๋ยสำหรับยางพารา ปุ๋ยที่นิยมใช้มากที่สุด คือ ปุ๋ยเคมี รองลงมา คือ ปุ๋ยอินทรีย์ โดยในปีที่ผ่านมากเกษตรกรใช้ปุ๋ยจำนวนเฉลี่ย 1.4 ครั้ง/ปี ปริมาณปุ๋ยที่ใช้เฉลี่ย 45.3 กิโลกรัม/ไร่/ปี

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางในระดับมากที่สุด ได้แก่ คุณภาพปุ๋ย ราคาปุ๋ย อายุของต้นยางพารา และยี่ห้อปุ๋ย ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความจำเป็นในการปรับสภาพดิน ความสะดวกในการใช้ปุ๋ย ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ และคำแนะนำในการใช้ปุ๋ย การติดตามผลหลังการขาย การแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนจำหน่าย การแนะนำจากเพื่อนบ้าน การโฆษณา เงื่อนไขเงินในการชำระเงิน และการส่งเสริมการขาย ปัญหาอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร ได้แก่ ราคาปุ๋ยแพง คุณภาพปุ๋ยต่ำ ภาครัฐไม่ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับปุ๋ยเท่าที่ควรและไม่เข้าถึงชุมชน ส่วนข้อเสนอแนะของเกษตรกร ได้แก่ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้มีปุ๋ยราคาถูกและคุณภาพดีแก่เกษตรกร ควบคุมราคาปุ๋ยไม่ให้สูงเกินควร มีการควบคุมและรับรองคุณภาพของปุ๋ยที่จำหน่ายในท้องตลาดทุกรายรวมทั้งสนับสนุนโครงการการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพให้แก่เกษตรกร นอกจากนี้เกษตรกรควรมีการจัดตั้งสหกรณ์ตามชุมชนหรือหมู่บ้านให้มากขึ้นเพื่อรวมกลุ่มในการผลิตปุ๋ย ต่อรองด้านราคา วัตถุดิบปุ๋ย เป็นต้น

วิกรม ไช้สุวรรณ (2550) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร พื้นที่ถือครอง และข้อมูลเบื้องต้นของสวนยางพารา การจัดการการผลิตในระดับสวนยาง ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ปุ๋ย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความต้องการใช้ปุ๋ยในอนาคต ปัญหา อุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกร และความต้องการของเกษตรกร ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรชาวสวนยางในเขตอำเภอเมือง จำนวน 120 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และเชิงปริมาณโดยใช้สถิติไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 61.7 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงประถมศึกษา ร้อยละ 57.5 นับถือศาสนาพุทธ และอิสลามในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 47.5 และ ร้อยละ 51.7 ตามลำดับ มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 5.03 คน ทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลักร้อยละ 88.3 นอกจากการทำสวนยางมีเกษตรกรถึงร้อยละ 64.2 ที่ประกอบอาชีพรอง ได้แก่ เลี้ยงสัตว์ ทำสวนผลไม้ และค้าขาย เป็นต้น มีรายได้จากการทำสวนยางเฉลี่ย 18,127.73 บาทต่อเดือน มีรายได้นอกเหนือการทำสวนยางเฉลี่ยเดือนละ 7,147.47 บาท เกษตรกรมีหนี้สินร้อยละ 73.3 โดยมีจำนวนเงินกู้ค้างจ่ายเฉลี่ย 125,632 บาท เกษตรกรมีที่ดินถือครองครัวเรือนละ 19 ไร่ การใช้ที่ดินของครัวเรือนแบ่งออกได้เป็นพื้นที่สวนยาง 15.64 ไร่ สวนผลไม้ 1.7 ไร่ นาข้าว 0.8 ไร่ และพื้นที่อยู่อาศัย 0.36 ไร่ ส่วนพื้นที่ทำสวนยางนั้นแบ่งเป็นพื้นที่ยาง

อ่อนก่อนกรีดเฉลี่ย 4.13 ไร่ พื้นที่ยางเปิดกรีดแล้วเฉลี่ย 11.51 ไร่ พื้นที่สวนยางส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ความอุดมสมบูรณ์ของดินในสวนยางอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกยางพันธุ์ RRIM600 เกษตรกรมีการปลูกพืชร่วมยางในสวนยางที่เปิดกรีดแล้ว เกษตรกรมีประสบการณ์ในการใช้ปุ๋ย 14.4 ปี โดยส่วนใหญ่เลือกใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ มีปริมาณการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เฉลี่ย 755.51 กิโลกรัมต่อปี และมีปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 661.67 กิโลกรัมต่อปี รูปแบบการใช้ปุ๋ยแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ แบบหว่าน และแบบขุดหลุม โดยนิยมใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในรูปแบบหว่าน ส่วนปุ๋ยเคมีใช้ในรูปแบบขุดหลุมเป็นส่วนใหญ่ เกษตรกรมีแนวโน้มความต้องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้นร้อยละ 57.1 และร้อยละ 49.0 ตามลำดับ ด้านปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ปุ๋ยเกษตรกรจะให้ความสำคัญมากกับคุณภาพของปุ๋ย ยี่ห้อปุ๋ย ราคาปุ๋ย ราคาขาย และความสะดวกในการซื้อปุ๋ย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความต้องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรในอนาคตพบว่าปัจจัยจำนวนปีที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปริมาณการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในปัจจุบัน มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความต้องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในอนาคตที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ ส่วนปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจไม่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความต้องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในอนาคต ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความต้องการใช้ปุ๋ยเคมีในอนาคตได้แก่สถานการณ์การใช้ปุ๋ยเคมี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ ส่วนของปัจจัยทางสังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ปุ๋ยไม่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มความต้องการใช้ปุ๋ยเคมีในอนาคต ความต้องการบริการด้านอื่นๆ จากผู้จำหน่าย พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการคำแนะนำสูตรปุ๋ย และปริมาณที่เหมาะสม ร้อยละ 57.5 รองลงมาต้องการตัวอย่างปุ๋ยให้ทดลองใช้ ร้อยละ 43.7 จากการสอบถามถึงปัญหา และอุปสรรครวมทั้งข้อเสนอแนะ พบว่า ปุ๋ยที่จำหน่ายในท้องตลาดมีการปรับตัวสูงขึ้นมากเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา อีกทั้งปุ๋ยที่เกษตรกรซื้อมาใช้ก็มีคุณภาพต่ำ เกษตรกรจึงอยากให้รัฐบาลเข้ามาดูแลในเรื่องของคุณภาพ และราคาของปุ๋ย และควรมีการปรับเพิ่มเงินสงเคราะห์การทำสวนยางให้มากขึ้นอีก เนื่องจากในปัจจุบันต้นทุนการผลิตยางพาราเพิ่มสูงขึ้น ทั้งอุปกรณ์การเกษตร ราคาปุ๋ยอินทรีย์ และราคาปุ๋ยเคมี

นิลบล สุวลักษณะ (2551) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ลักษณะทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิตและพฤติกรรมในการเลือกใช้ปุ๋ย ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ปุ๋ย และปัญหาและอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรเจ้าของสวนยาง 120 ราย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และทดสอบค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2)

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 44 ปี นับถือศาสนาพุทธ จบชั้นประถมศึกษา สถานภาพสมรส มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยดูแลสวนยางเฉลี่ย 2.3 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 58.3 ไม่มีอาชีพรอง มีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 16,675 บาทต่อเดือน รายได้จากการทำสวนยางเฉลี่ย 14,083 บาทต่อเดือน เกษตรกรร้อยละ 78.3 มีหนี้สินจำนวนหนี้สินต่อครอบครัวเฉลี่ย 113,425 บาท โดยกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด ร้อยละ 36.7 วัตถุประสงค์การกู้ยืมเพื่อการลงทุน ร้อยละ 51.1 เกษตรกรมีสวนยางเฉลี่ย 20.6 ไร่ สภาพพื้นที่สวนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบและที่ราบลุ่ม เป็นดินร่วนและดินร่วนปนเหนียว นิยมปลูกยางพันธุ์ RRIM 600 เพราะให้น้ำยางมาก อายุต้นยางเฉลี่ย 15.3 ปี เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำสวนยางเฉลี่ย 23.1 ปี มีแรงงานกรีดยางเฉลี่ย 2.5 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือนทั้งหมด เกษตรกรร้อยละ 91.7 รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกใช้น้ำยางจากร้านค้าหรือตัวแทนจำหน่ายมากที่สุด เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้น้ำยางอินทรีย์ ชนิดน้ำชีวภาพอัดเม็ด ขนาด 50 กิโลกรัมต่อกระสอบ ในปริมาณเฉลี่ย 1.0 กิโลกรัมต่อต้น หรือ 76.8 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี จำนวน 1.1 ครั้งต่อปี มีค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำยางเฉลี่ย 16,048 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าราคาร้านค้าอินทรีย์และน้ำยางเคมียังไม่เหมาะสม โดยราคาร้านค้าอินทรีย์และน้ำยางเคมีที่เหมาะสมได้แก่ 306 และ 62 บาทต่อกระสอบ ตามลำดับ

ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้น้ำยางของเกษตรกรชาวสวนยางในระดับมาก ได้แก่ คุณภาพน้ำยาง ราคาน้ำยางเคมี ราคาน้ำยางอินทรีย์ แหล่งจำหน่ายใกล้บ้านหรือสวนยาง แหล่งจำหน่ายมีน้ำยางหลายชนิดและหลายยี่ห้อ ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจและสภาพการผลิตกับปริมาณการใช้น้ำยางของเกษตรกรชาวสวนยาง พบว่า อาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือน รายได้จากการทำสวนยาง และสภาพพื้นที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้น้ำยางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้น้ำยางของเกษตรกร ได้แก่ น้ำยางมีราคาแพงเกินไป น้ำยางไม่มีคุณภาพหรือน้ำยางปลอม บทบาทของภาครัฐต่อการเลือกใช้น้ำยางของเกษตรกรน้อย

บทที่ 3

วิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เนื้อหาในส่วนนี้ประกอบด้วย ข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยกำหนดวิธีวิจัยไว้ ดังนี้

3.1 ข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ข้อมูลทุติยภูมิเป็นการศึกษาจากข้อมูลที่มีผู้ศึกษาและเก็บรวบรวมไว้แล้ว ในเรื่องความรู้ทั่วไปในการปลูกยางพารา การใช้ปุ๋ยสำหรับยางพารา พฤติกรรมผู้บริโภค ปัจจัยที่มีผลต่อผู้บริโภค และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นเอกสารประเภทรายงานการวิจัย บทความวิจัย ภาคนิพนธ์ สารนิพนธ์ วารสาร หนังสือ และเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ โดยรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์ หอสมุดคุณหญิงหลงอรรถกระวีสุนทร ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลทุติยภูมิที่ได้เก็บรวบรวมนี้จะได้ใช้ประกอบการและแนวคิดในแนวทางการศึกษาต่อไป

3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากภาคสนาม (Field Survey) โดยมีการสุ่มตัวอย่างและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) พื้นที่ศึกษา

เลือกพื้นที่ศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกตำบลที่มีพื้นที่การปลูกยางพารามาก 3 อันดับแรกของอำเภอโคกโพธิ์ ได้แก่ ตำบลนาประดู่ ตำบลท่าเรือ และตำบลทรายขาว (ตารางที่ 3.1) ซึ่งในแต่ละตำบลได้เลือกหมู่บ้านที่มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพารามากที่สุด

2) ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพาราตำบลนาประดู่ ตำบลท่าเรือ และตำบลทรายขาว รวมจำนวน 1,683 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์, 2551) โดยกำหนดไว้จำนวน 120 ตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เลือกตำบลละ 1 หมู่บ้าน และเลือกหมู่บ้านแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ที่มีจำนวน

ครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางพารามากที่สุด โดยกำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านๆ ละ 40 ตัวอย่าง รายละเอียดแสดง ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.1 จำนวนครัวเรือนและพื้นที่ปลูกยางพาราของอำเภอ โศกโพธิ์

ตำบล	จำนวนครัวเรือนที่ปลูกยางพารา	พื้นที่ปลูกยางพารา (ไร่)
โศกโพธิ์	1,057	7,712
นาประดู่	452	11,457
ทรายขาว	688	10,157
ท่าเรือ	543	10,983
ควนโนรี	408	8,743
ป่าบอน	502	2,704
มะกรูด	726	5,164
ช้างให้ตก	494	4,963
ทุ่งพลา	449	7,803
ปากล่อ	1,046	9,478
บางโคระ	230	3,242
นาเกตุ	460	9,641
รวม	7,055	92,047

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอ โศกโพธิ์, 2552

ตารางที่ 3.2 จำนวนครัวเรือนที่ปลูกยางพาราและจำนวนตัวอย่างในตำบลที่ศึกษา

ตำบล	จำนวนครัวเรือนที่ปลูกยางพารา	จำนวนตัวอย่างในการศึกษา
นาประดู่	452	40
ทรายขาว	688	40
ท่าเรือ	543	40
รวม	1,683	120

ที่มา: ดัดแปลงจากสำนักงานเกษตรอำเภอ โศกโพธิ์, 2552

3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์รายบุคคล (Personal Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง (Structured Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วนดังนี้ (ภาคผนวก)

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ส่วนที่ 2 สภาพการผลิตยางพาราและพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ส่วนที่ 5 ความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

สำหรับคำถามในส่วนที่ 3 ปัจจัยการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อปุ๋ยของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดระดับคะแนนความคิดเห็นของผู้ตอบออกเป็น 5 ระดับดังนี้ (ดัดแปลงจากสมบูรณ์, 2551)

ระดับคะแนน	ความหมาย
5	มีผลมากที่สุด
4	มีผลมาก
3	มีผลปานกลาง
2	มีผลน้อย
1	มีผลน้อยที่สุด

4) การทดสอบแบบสอบถาม

เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ มีการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเบื้องต้นไปทดสอบความเข้าใจในคำถามกับประชากรที่คล้ายตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 10 ราย เพื่อตรวจสอบความยากง่าย และความสามารถที่จะนำไปใช้ได้จริง โดยพิจารณาถึงความเข้าใจและความชัดเจนในการตอบคำถาม รวมถึงเวลาที่ใช้ในการตอบคำถามเหมาะสมที่จะนำไปใช้รวบรวมข้อมูลจริงหรือไม่ โดยนำข้อบกพร่องของแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วจึงนำแบบสอบถามนั้นไปสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

3.2 วิเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งข้อมูลทฤษฎี และข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์รายบุคคลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยใช้สถิติอย่างง่ายและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) รายละเอียดดังนี้

3.2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล 5 ประเด็นดังนี้

- 1) ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
- 2) สภาพการผลิตยางพาราและพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
- 3) ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
- 4) ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
- 5) ความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ยางพารา

ในการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารานั้น ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยไว้ 5 ระดับ ดังนี้ (ดัดแปลงจาก สมบูรณ์, 2551)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 – 5.00	มีผลมากที่สุด
3.50 – 4.49	มีผลมาก
2.50 – 3.49	มีผลปานกลาง
1.50 – 2.49	มีผลน้อย
1.00 – 1.49	มีผลน้อยที่สุด

3.2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) เพื่อทดสอบความเป็นอิสระต่อกันระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ รูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา กับตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจและสภาพการผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางพารา โดยมีกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ ดังภาพที่ 3.1

ขั้นตอนการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม มี 5 ขั้นตอนดังนี้

- 1) กำหนดสมมติฐานเพื่อการทดสอบ

- H_{01} : ปัจจัยด้านสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ย
- H_{A1} : ปัจจัยด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ย
- H_{02} : ปัจจัยด้านเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ย
- H_{A2} : ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ย
- H_{03} : ปัจจัยด้านสภาพการผลิตไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ย
- H_{A3} : ปัจจัยด้านสภาพการผลิตมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ย

2) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$

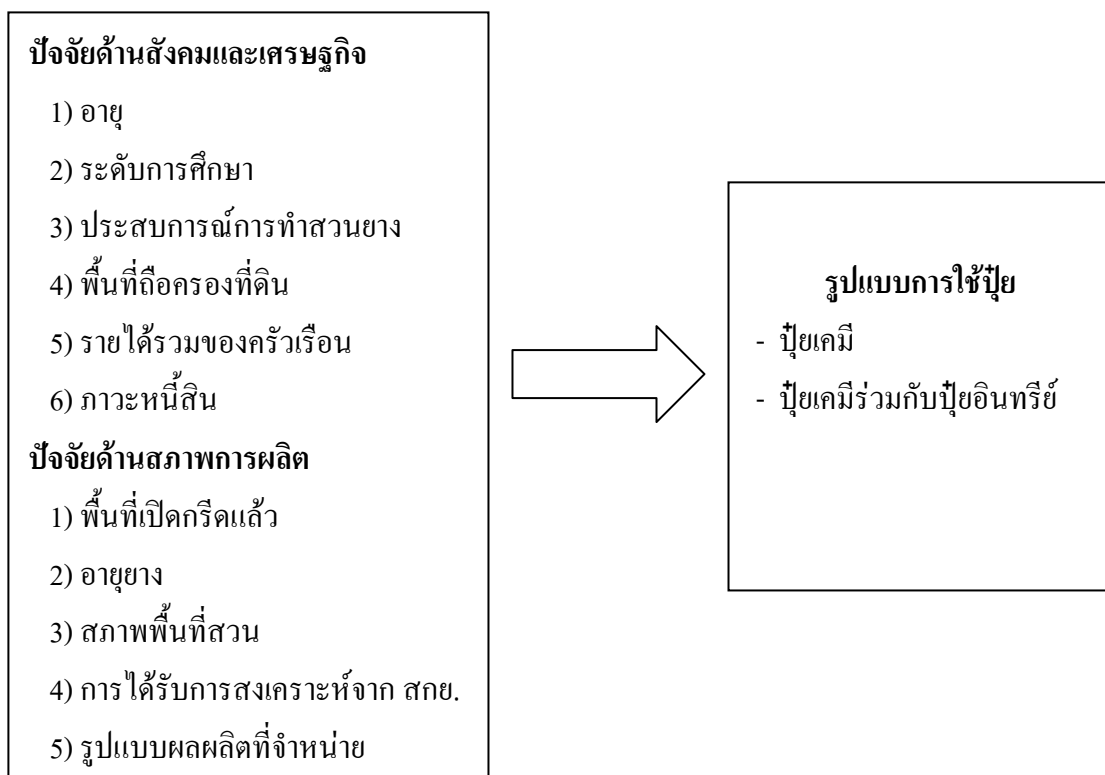
3) คำนวณค่าไค-สแควร์ด้วยโปรแกรม SPSS

4) คำนวณค่า P-Value ด้วยโปรแกรม SPSS

5) สรุปผลการทดสอบ ถ้าค่า P-Value น้อยกว่าค่า α ปฏิเสธ H_0 หรือยอมรับ H_A หมายความว่า ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้ปุ๋ย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $\alpha = 0.05$ ในทางตรงกันข้าม ถ้าค่า P-Value มากกว่าค่า α จะยอมรับ H_0 หรือปฏิเสธ H_A หมายความว่า ตัวแปรอิสระไม่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้ปุ๋ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ $\alpha = 0.05$

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยแบ่งผลการศึกษาดังกล่าวออกเป็น 6 ประเด็นดังนี้

- 4.1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
- 4.2 สภาพการผลิตยางพาราและพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจและปัจจัยสภาพการผลิตยางพารากับปริมาณการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
- 4.4 ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
- 4.5 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
- 4.6 ความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

4.1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

เนื้อหาในส่วนนี้กล่าวถึงลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ประกอบด้วย ลักษณะทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยาง และลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา รายละเอียดดังนี้

4.1.1 ลักษณะทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ข้อมูลลักษณะทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ประกอบด้วย สถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยดูแลสวนยาง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังศึกษาอยู่ และการเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ดังแสดงในตารางที่ 4.1

1) สถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์

สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของสวนยางพารา โดยเป็น เจ้าของสวนยางพาราร้อยละ 87.5 และเป็นสมาชิกในครอบครัวร้อยละ 12.5

2) เพศ

เกษตรกรชาวสวนยางพาราเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยมีเพศชายร้อยละ 64.2 และเพศหญิงร้อยละ 41.7

ตารางที่ 4.1 ลักษณะทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ลักษณะทางสังคม	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
- เจ้าของสวนยางพารา	105	87.5
- สมาชิกในครอบครัว	15	12.5
2. เพศ		
- ชาย	70	58.3
- หญิง	50	41.7
3. อายุ (ปี)		
- ≤ 30	6	5.0
- 31-40	17	14.2
- 41-50	35	29.2
- 51-60	39	32.5
- > 60	23	19.2
เฉลี่ย	51.26	
4. ศาสนา		
- พุทธ	92	76.7
- อิสลาม	28	23.3
5. ระดับการศึกษา		
- ไม่ได้รับการศึกษา	10	8.3
- ประถมศึกษา	57	47.5
- มัธยมศึกษา	28	23.3
- อนุปริญญา	14	11.7
- ปริญญาตรี	11	9.2

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
6. สถานภาพสมรส		
- โสด	22	18.3
- สมรส	94	78.3
- หย่าร้าง	1	0.8
- หม้าย	3	2.5
7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
- 1-2	23	19.2
- 3-4	56	46.7
- 5-6	32	26.7
- > 6	9	7.4
เฉลี่ย	4.01	
8. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยดูแลสวนยาง (คน)		
- 1-2	85	70.8
- 3-4	31	25.9
- > 4	4	3.3

2.4

4

9. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังศึกษาอยู่ (คน)	(n = 73)	
- 1-2	59	80.8
- 3-4	14	19.2
เฉลี่ย	1.07	
10. การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร	(n = 34)	
- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	2	5.9

- กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน	3	8.8
- สหกรณ์หมู่บ้าน	29	85.3

3) อายุ

เกษตรกรมีอายุในช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปี มากที่สุด ร้อยละ 32.5 รองลงมาคือช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 29.2 มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 19.2 มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 14.2 และอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี ร้อยละ 5.0 โดยเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.26 ปี

4) ศาสนา

เกษตรกรนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 76.7 และนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 23.3 เนื่องจากพื้นที่ที่ทำการวิจัยส่วนใหญ่เป็นชุมชนชาวพุทธ จึงทำให้เกษตรกรที่นับถือศาสนาอิสลามมีในสัดส่วนน้อย

5) ระดับการศึกษา

เกษตรกรมีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 23.3 ระดับอนุปริญญา ร้อยละ 11.7 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 9.2 และไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 8.3 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งอาจทำให้เกษตรกรบางรายเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้น้อย ส่งผลให้เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง

6) สถานภาพสมรส

สถานภาพสมรสของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรมีสถานภาพสมรสแล้วร้อยละ 78.3 รองลงมาสถานภาพโสด ร้อยละ 18.3 สถานภาพหม้าย ร้อยละ 2.5 และสถานภาพหย่าร้าง ร้อยละ 0.8

7) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกของครัวเรือนในช่วง 3-4 คน มากที่สุดร้อยละ 46.7 รองลงมามีสมาชิกในครัวเรือนในช่วง 5-6 คน ร้อยละ 26.7 มีสมาชิกในครัวเรือนในช่วง 1-2 คน ร้อยละ 19.2 และมีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 6 คน ร้อยละ 7.4 ซึ่งจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 คน

8) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยดูแลสวนยาง

เกษตรกรชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยดูแลสวนยาง 1-2 คน ร้อยละ 70.8 รองลงมามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยดูแลสวนยาง 3-4 คน ร้อยละ 25.9 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยดูแลสวนยางมากกว่า 4 คน ร้อยละ 3.3 ซึ่ง

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยดูแลสวนยางเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 คน พบว่า สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยดูแลสวนยางส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัวและคู่สมรสเป็นหลัก

9) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังศึกษาอยู่

เกษตรกรชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังศึกษาอยู่ 1-2 คน ร้อยละ 80.8 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังศึกษาอยู่ 3-4 คน ร้อยละ 19.2 ซึ่งโดยเฉลี่ยครัวเรือนเกษตรกรมีสมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่ 1.07 คนต่อครัวเรือน

10) การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

เกษตรกรชาวสวนยางพาราเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน ร้อยละ 60.0 และเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 40.0 เป็นที่น่าสังเกตว่ามีเกษตรกรเพียงร้อยละ 0.28 ที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก อาจส่งผลถึงการได้รับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร

4.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ในหัวข้อนี้กล่าวถึงลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพรอง ประสิทธิภาพการทำสวนยาง พื้นที่ถือครองทั้งหมด ลักษณะการถือครอง เอกสารสิทธิ์ การใช้ประโยชน์ที่ดิน รายได้ของครัวเรือน รายได้จากการทำสวนยาง และรายจ่ายรวมของครัวเรือน ดังแสดงในตารางที่ 4.2

1) อาชีพหลัก

เกษตรกรทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 89.2 รองลงมารับราชการ ร้อยละ 9.1 และทำอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 1.7 เนื่องจากอำเภอโคกโพธิ์มีลักษณะพื้นที่และภูมิอากาศเหมาะสมต่อการปลูกยางพารา ส่งผลให้ประชากรในอำเภอโคกโพธิ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา

2) อาชีพรอง

เกษตรกรที่ประกอบอาชีพรองพบว่าประกอบอาชีพทำนา ร้อยละ 39.5 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 26.4 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 21.1 และประกอบอาชีพซ่อมรถ เลี้ยงสัตว์ กลุ่มแม่บ้าน ปลูกผัก และข้าราชการบำนาญเท่ากัน ร้อยละ 2.6 เห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาเป็นอาชีพรอง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่มซึ่งเหมาะสมกับการปลูกข้าว

3) ประสิทธิภาพการทำสวนยาง

เกษตรกรมีประสบการณ์ทำสวนยางพาราในช่วง 11-20 ปี ร้อยละ 30.0 รองลงมา มีประสบการณ์ทำสวนยางพาราในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 29.2 มีประสบการณ์ทำสวนยางพาราน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ร้อยละ 20.0 มีประสบการณ์ทำสวนยางพารามากกว่า 40 ปี ร้อยละ 10.8 และมีประสบการณ์ทำสวนยางพาราในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 10.0 โดยมีประสบการณ์การทำสวนยางพาราเฉลี่ย 23.93 ปี จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีประสบการณ์สูงเมื่อเปรียบเทียบกับอายุของยางที่เปิดกรีด 1 รอบ คือ 25-30 ปี ซึ่งประสบการณ์นี้น่าจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในการทำสวนยางพาราให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 4.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
1. อาชีพหลัก		
- ทำสวนยางพารา	107	89.2
- ข้าราชการ	11	9.1
- ธุรกิจส่วนตัว	2	1.7
2. อาชีพรอง	(n = 38)	
- ทำนา	15	39.5
- ค้าขาย	10	26.4
- รับจ้างทั่วไป	8	21.1
- ซ่อมรถ	1	2.6
- เลี้ยงสัตว์	1	2.6
- กลุ่มแม่บ้าน	1	2.6
- ปลูกผัก	1	2.6
- ข้าราชการบำนาญ	1	2.6
3. ประสบการณ์การทำสวนยาง (ปี)		
- ≤ 10	24	20.0
- 11-20	36	30.0
- 21-30	35	29.2
- 31-40	12	10.0
- > 40	13	10.8
เฉลี่ย	23.93	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
4. พื้นที่ถือครองทั้งหมด (ไร่)		
- ≤ 10	30	25.0
- 11-20	36	30.0
- 21-30	18	15.0
- 31-40	16	13.3
- > 40	20	16.7
เฉลี่ย	24.72	
5. ลักษณะการถือครอง		
- พื้นที่ของตนเอง	103	85.8
- พื้นที่เช่า	10	8.4
- พื้นที่ของตนเอง และพื้นที่เช่า	7	5.8
6. เอกสารสิทธิ์*		
- โฉนด	115	95.8
- นส.3	10	8.3
- สค.1	3	2.5
7. การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ไร่)		
- ทำสวนยาง	22.07	
- ทำสวนผลไม้ และทำนา	1.8	
เฉลี่ย	23.87	
8. รายได้รวมของครัวเรือน (บาท/เดือน)		
- ≤ 5,000	3	2.5
- 5,001-15,000	50	41.7
- 15,001-25,000	42	35.0
- 25,001-35,000	21	17.5

- > 35,000	4	3.3
เฉลี่ย	19,202.50	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
9. รายได้จากการทำสวนยาง (บาท/เดือน)		
- ≤ 5,000	9	7.5
- 5,001-10,000	44	36.7
- 10,001-15,000	48	40.0
- 15,001-20,000	15	12.5
- > 20,000	4	3.3
เฉลี่ย	18,292.50	
10. รายจ่ายรวมของครัวเรือน (บาท/เดือน)		
- ≤ 5,000	11	9.2
- 5,001-10,000	42	35.0
- 10,001-15,000	22	18.3
- 15,001-20,000	21	17.5
- > 20,000	24	20.0
เฉลี่ย	14,816.67	

หมายเหตุ : * ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4) พื้นที่ถือครองทั้งหมด

เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองมากที่สุดจำนวน 11-20 ไร่ ร้อยละ 30.0 รองลงมา มีพื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ร้อยละ 25.0 มีพื้นที่ถือครองมากกว่า 40 ไร่ ร้อยละ 16.7 มีพื้นที่ถือครอง 21-30 ไร่ ร้อยละ 15.0 และมีพื้นที่ถือครอง 31-40 ไร่ ร้อยละ 13.3 โดยเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 24.72 ไร่

5) ลักษณะการถือครอง

เกษตรกรมีลักษณะการถือครองที่ดินจำแนกเป็นพื้นที่ของตนเอง ร้อยละ 85.8 เป็นพื้นที่เช่าร้อยละ 8.4 และพื้นที่ของตนเอง และพื้นที่เช่าร้อยละ 5.8 จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่

เกษตรกรมีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง ทำให้เกษตรกรมีบทบาทที่จะตัดสินใจในการจัดการสวนยางพารา และการใช้ปุ๋ยได้ด้วยตนเอง

6) เอกสารสิทธิ์

เกษตรกรมีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดินเป็น โฉนด ร้อยละ 95.8 มีเอกสารสิทธิ์เป็น นส.3 ร้อยละ 8.3 และมีเอกสารสิทธิ์เป็น สค.1 ร้อยละ 2.5

7) การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากพื้นที่ถือครอง 24.1 ไร่ จำแนกเป็นพื้นที่ทำสวนยาง 22.2 ไร่ พื้นที่ทำสวนผลไม้ และทำนา 1.8 ไร่ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีการจัดสรรทรัพยากรที่ดินของตนเองไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

8) รายได้รวมของครัวเรือน

เกษตรกรมีรายได้รวมของครัวเรือนมากที่สุดอยู่ในช่วง 5,001-15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 41.7 รองลงมามีรายได้รวมของครัวเรือนในช่วง 15,001-25,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 35.0 มีรายได้รวมของครัวเรือนในช่วง 25,001-35,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 17.5 มีรายได้รวมของครัวเรือนมากกว่า 35,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 3.3 และมีรายได้รวมของครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 2.5 โดยครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย 19,202.50 บาทต่อเดือน

9) รายได้จากการทำสวนยาง

เกษตรกรมีรายได้จากการทำสวนยางมากที่สุดอยู่ในช่วง 10,001-15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 40.0 รองลงมามีรายได้ในช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 36.7 มีรายได้ในช่วง 15,001-20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 12.5 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 7.5 และมีรายได้มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 3.3 โดยเกษตรกรมีรายได้จากการทำสวนยางเฉลี่ย 18,292.50 บาทต่อเดือน จะเห็นได้ว่ารายได้ของครัวเรือนและรายได้จากการทำสวนยางมีความแตกต่างกันไม่มากนัก เนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ของเกษตรกรมาจากการทำสวนยางเป็นหลัก รายได้จากอาชีพรองมีสัดส่วนน้อย

10) รายจ่ายรวมของครัวเรือน

เกษตรกรมีรายจ่ายรวมของครัวเรือนอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด เป็นร้อยละ 35.0 รองลงมามีรายจ่ายรวมมากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน เป็นร้อยละ 20.0 มีรายจ่ายรวมในช่วง 10,001-15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 18.3 มีรายจ่ายรวมในช่วง 15,001-

20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 17.5 และมีรายจ่ายรวมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 9.2 โดยมีรายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย 14,816.67 บาทต่อเดือน

4.1.3 ภาวะหนี้สินของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลภาวะหนี้สินของเกษตรกร ประกอบด้วย ภาวะหนี้สินของครัวเรือน จำนวนหนี้สินของครัวเรือน แหล่งกู้ยืม และการใช้ประโยชน์เงินกู้ ดังแสดงในตารางที่ 4.3

1) ภาวะหนี้สิน

เกษตรกรที่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 50.8 ไม่มีหนี้สินร้อยละ 49.2 จากการสอบถามเกษตรกรเพิ่มเติมพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นหนี้เนื่องจากต้องการนำเงินมาใช้ในการลงทุนทำสวนยางพาราเป็นหลัก

2) จำนวนหนี้สินของครัวเรือน

เกษตรกรที่มีหนี้สินส่วนใหญ่มีหนี้สินในช่วง 50,001-100,000 บาท ร้อยละ 42.6 รองลงมามีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท ร้อยละ 41.0 มีหนี้สินในช่วง 150,000-200,000 บาท ร้อยละ 9.8 มีหนี้สินในช่วง 100,001-150,000 บาท ร้อยละ 4.9 และมีหนี้สินมากกว่า 200,000 บาท ร้อยละ 1.7 โดยครัวเรือนมีจำนวนหนี้สินเฉลี่ย 78,016.39 บาท

3) แหล่งกู้ยืม

เกษตรกรที่มีหนี้สินกู้ยืมเงินจากสหกรณ์หมู่บ้านมากที่สุด ร้อยละ 47.5 รองลงมากู้จากธนาคารพาณิชย์ร้อยละ 23.0 กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 21.3 กู้จากกองทุนหมู่บ้านร้อยละ 16.4 และกู้จากแหล่งกู้เงินนอกระบบ ร้อยละ 11.5 โดยเกษตรกรที่กู้ยืมจากสหกรณ์หมู่บ้านให้เหตุผลว่า สะดวก รวดเร็ว และอัตราดอกเบี้ยต่ำ ขั้นตอนในการยืมไม่ยุ่งยากเหมือนกับการกู้จากธนาคาร

4) การใช้ประโยชน์เงินกู้

ในการใช้ประโยชน์จากเงินกู้ของเกษตรกรนั้น พบว่าเกษตรกรใช้เงินกู้เพื่อการทำสวนยางพาราร้อยละ 70.5 รองลงมาใช้จ่ายในครัวเรือนร้อยละ 41.0 ใช้ในการศึกษาของบุตร ร้อยละ 39.3 ใช้ในการซื้อยานพาหนะ ร้อยละ 6.6 และใช้ในการทำที่อยู่อาศัยและซื้อที่ดินเท่ากัน ร้อยละ 3.2 จากการสังเกตพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่นำเงินที่กู้ยืมมาใช้ในการทำสวนยางพาราเป็นหลัก เนื่องจากในปัจจุบันปัจจัยในการผลิตยางพารา ไม่ว่าจะเป็น ปุ๋ย ต้นกล้า สารเคมี มีราคาสูงขึ้นทำให้เกษตรกรมีต้นทุนในการทำสวนยางพาราเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ตารางที่ 4.3 ภาวะหนี้สินของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

รายการ	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
1. ภาวะหนี้สินของครัวเรือน		
- มีหนี้สิน	61	50.8
- ไม่มีหนี้สิน	59	49.2
2. จำนวนหนี้สินของครัวเรือน (บาท)	(n = 61)	
- ≤ 50,000	25	41.0
- 50,001-100,000	26	42.6
- 100,001-150,000	3	4.9
- 150,000- 200,000	6	9.8
- > 200,000	1	1.7
เฉลี่ย	78,016.39	
3. แหล่งกู้ยืม *	(n = 61)	
- ธนาคารพาณิชย์	14	23.0
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	13	21.3
- สหกรณ์หมู่บ้าน	29	47.5
- กองทุนหมู่บ้าน	10	16.4
- แหล่งเงินกู้นอกระบบ	7	11.5
4. การใช้ประโยชน์เงินกู้ *	(n = 61)	
- การทำสวนยางพารา	43	70.5
- การศึกษาของบุตร	24	39.3
- ใช้จ่ายในครัวเรือน	25	41.0
- ซื้อยานพาหนะ	4	6.6
- ที่อยู่อาศัย	2	3.2
- ซื้อที่ดิน	2	3.2

หมายเหตุ : * ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.2 สภาพการผลิตยางพาราและพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

4.2.1 พื้นที่สวนยางพารา และสภาพพื้นที่ของสวนยางพาราของเกษตรกร

พื้นที่สวนและสภาพพื้นที่ของสวนยางพาราที่นำเสนอในส่วนนี้ประกอบด้วยจำนวนพื้นที่สวนยางพาราที่ถือครองทั้งหมด พื้นที่ยางที่เปิดกรีดแล้ว พื้นที่ยางอ่อนก่อนเปิดกรีด สภาพพื้นที่สวน และลักษณะของดิน ดังแสดงในตารางที่ 4.4

1) พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด

เกษตรกรมีพื้นที่สวนยางพาราถือครองจำนวน 11-20 ไร่ มากที่สุด ร้อยละ 30.8 รองลงมามีพื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ร้อยละ 30.0 มีพื้นที่ถือครองมากกว่า 30 ไร่ ร้อยละ 26.7 และมีพื้นที่ถือครองจำนวน 21-30 ไร่ ร้อยละ 12.5 โดยเกษตรกรมีพื้นที่สวนยางพาราถือครองเฉลี่ย 22.07 ไร่ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายเล็ก เนื่องจากพื้นที่สวนยางที่เกษตรกรถือครองมีเนื้อที่ไม่เกิน 50 ไร่ (สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง, 2552)

2) พื้นที่ยางพาราเปิดกรีดแล้ว

เกษตรกรมีพื้นที่ยางพาราเปิดกรีดแล้วน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ มากที่สุด ร้อยละ 36.7 รองลงมามีพื้นที่ยางพาราเปิดกรีดแล้ว 11-20 ไร่ ร้อยละ 27.5 มีพื้นที่ยางพาราเปิดกรีดแล้วมากกว่า 30 ไร่ ร้อยละ 20.8 และมีพื้นที่ยางพาราเปิดกรีดแล้ว 21-30 ไร่ ร้อยละ 15.0 โดยเกษตรกรมีพื้นที่ยางพาราเปิดกรีดแล้วเฉลี่ย 20.05 ไร่

3) พื้นที่ยางพาราอ่อนก่อนเปิดกรีด

เกษตรกรมีพื้นที่ยางพาราอ่อนก่อนกรีดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ มากที่สุด ร้อยละ 88.3 รองลงมามีพื้นที่ยางพาราอ่อนก่อนกรีด 6-10 ไร่ ร้อยละ 6.7 และมีพื้นที่ยางพาราอ่อนก่อนกรีดมากกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 5.0 โดยเกษตรกรมีพื้นที่ยางพาราอ่อนก่อนกรีดเฉลี่ยต่อครัวเรือน 1.93 ไร่

4) สภาพพื้นที่สวนยางพารา

สภาพพื้นที่สวนยางพาราของเกษตรกรเป็นที่เนินมากที่สุด ร้อยละ 40.0 รองลงมาเป็นที่สูงชัน ร้อยละ 27.5 เป็นที่ราบ ร้อยละ 23.3 และเป็นที่ราบลุ่ม ร้อยละ 9.2 ซึ่งลักษณะสภาพพื้นที่สวนยางพาราจะมีผลต่อการใช้ปุ๋ยในสวนยาง ดินในพื้นที่เนินจะมีความลาด

ชั้น มีการชะล้างพังทลายของดิน การใส่ปุ๋ยจะต้องขุดหลุมเพื่อเป็นการป้องกันการชะล้าง (สถาบันวิจัยยาง, 2550)

5) ลักษณะของดิน

ลักษณะของดินที่ต้วสวนยางพารา ส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนเหนียว ร้อยละ 34.2 รองลงมาเป็นดินร่วนปนทราย ร้อยละ 32.5 เป็นดินร่วน ร้อยละ 30.0 และเป็นดินทราย ร้อยละ 3.3 ซึ่งลักษณะของดินที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการจัดการสวนยางพาราของเกษตรกร ดินทรายที่มีธาตุอาหารน้อยจะมีการใส่ปุ๋ยในสูตรเดียวกันปริมาณมากกว่าดินชนิดอื่นๆ (สถาบันวิจัยยาง, 2550) เพื่อให้ได้ธาตุอาหารที่เพียงพอต่อต้นยางของเกษตรกร

ตารางที่ 4.4 พื้นที่สวนยางพารา และสภาพพื้นที่ของสวนยางพาราของเกษตรกร

รายการ	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
1. พื้นที่สวนยางพาราทั้งหมด (ไร่)		
- ≤ 10	36	30.0
- 11-20	37	30.8
- 21-30	15	12.5
- > 30	32	26.7
เฉลี่ย	22.07	
2. พื้นที่ยางพาราเปิดกรีด (ไร่)		
- ≤ 10	44	36.7
- 11-20	33	27.5
- 21-30	18	15.0
- > 30	25	20.8
เฉลี่ย	20.05	
3. พื้นที่ยางพาราอ่อนก่อนเปิดกรีด (ไร่)		
- ≤ 5	106	88.3
- 6-10	8	6.7
- > 10	6	5.0
เฉลี่ย	1.93	
4. สภาพพื้นที่สวน		
- ที่ราบ	28	23.3

- ที่ราบลุ่ม	11	9.2
- ที่เนิน	48	40.0
- ที่สูงชัน	33	27.5

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
5. ลักษณะของดิน		
- ดินร่วน	36	30.0
- ดินทราย	4	3.3
- ดินร่วนปนทราย	39	32.5
- ดินร่วนปนเหนียว	41	34.2

4.2.2 สภาพการผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

สภาพการผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่น่าสนใจในส่วนนี้ ประกอบด้วย การได้รับการสงเคราะห์จากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) พันธุ์ยางที่ปลูก อายุต้นยาง รูปแบบผลผลิตที่จำหน่าย ผลผลิตรวม และแรงงานในการกรีดยาง ดังแสดงในตารางที่ 4.5

1) การได้รับการสงเคราะห์จากกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.)

เกษตรกรชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่ได้รับการสงเคราะห์จาก (สกย.) ร้อยละ 89.2 ที่เหลือไม่ได้รับการสงเคราะห์ ร้อยละ 10.8 เกษตรกรที่ไม่ได้รับการสงเคราะห์จาก สกย. จะได้รับความรู้ในการใช้ปุ๋ยในสวนยาง และการส่งเสริมจาก สกย. น้อย อาจทำให้เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง

2) พันธุ์ยางพาราที่ปลูก

พันธุ์ยางพาราที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดปลูก คือ พันธุ์ IM 600 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทุกคนใช้พันธุ์ IM 600 เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางในพื้นที่แนะนำให้เกษตรกรใช้

3) อายุของต้นยางพารา

เกษตรกรที่มีต้นยางพาราอายุมากกว่า 15 ปี มากที่สุด ร้อยละ 36.7 รองลงมา มีอายุในช่วง 11-15 ปี ร้อยละ 35.0 มีอายุในช่วง 5-10 ปี ร้อยละ 23.3 และมีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี ร้อยละ 5.0 อายุต้นยางพาราโดยเฉลี่ยของเกษตรกร 14.41 ปี

4) รูปแบบผลผลิตที่จำหน่าย

เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตในรูปแบบน้ำยางสด ร้อยละ 77.5 รองลงมาจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบยางแผ่นดิบ ร้อยละ 15.0 และจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบยางก้นถ้วย ร้อยละ 7.5 โดยเกษตรกรให้เหตุผลว่าการจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบน้ำยางสดนั้น การจัดการผลผลิตไม่ยุ่งยาก ใช้เวลาในการผลิตสั้น และมีจุดรับซื้อน้ำยางเพิ่มมากขึ้น

5) ผลผลิตรวม

เกษตรกรมีผลผลิตรวมในช่วง 201-250 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี มากที่สุด ร้อยละ 60.8 รองลงมา มีผลผลิตรวมในช่วง 151-200 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ร้อยละ 20.0 ผลผลิตมากกว่า 250 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ร้อยละ 15.0 และมีผลผลิตรวมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 150 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ร้อยละ 4.2 เกษตรกรมีผลผลิตรวมเฉลี่ย 235.35 จะเห็นได้ว่าผลผลิตเฉลี่ยของเกษตรกรต่ำกว่าผลผลิตเฉลี่ยของจังหวัด ซึ่งเท่ากับ 258 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี (สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี, 2552) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการสวนยางพารา และการใช้ปุ๋ยในสวนยางที่ถูกต้อง

6) แรงงานในการกรีดยาง

เกษตรกรใช้แรงงานครัวเรือนในการกรีดยางเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.2 รองลงมา ใช้แรงงานครัวเรือนและแรงงานจ้าง ร้อยละ 10.8 และใช้แรงงานจ้างอย่างเดียว ร้อยละ 5.0 ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเกษตรกรรายย่อย พื้นที่สวนยางที่เปิดกรีดยังไม่มาก (เฉลี่ย 20.05 ไร่) มีสมาชิกที่ดูแลสวนยางเฉลี่ย 2.44 คน ซึ่งเพียงพอในการที่จะดูแลสวนยางได้

ตารางที่ 4.5 สภาพการผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

สภาพการผลิตยางพารา	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
1. การได้รับการสงเคราะห์จาก สกย.		
- ได้รับ	107	89.2
- ไม่ได้รับ	13	10.8
2. พันธุ์ยางพาราที่ปลูก		
- IM 600	120	100.0
3. อายุต้นยางพารา (ปี)		
- ≤ 5	6	5.0
- 6-10	28	23.3

- 11-15	42	35.0
- > 15	44	36.7
เฉลี่ย	14.41	

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

สภาพการผลิตยางพารา	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
4. รูปแบบผลผลิตที่จำหน่าย		
- น้ำยางสด	93	77.5
- ยางแผ่นดิบ	18	15.0
- ยางก้นถ้วย	9	7.5
5. ผลผลิตรวม (กิโลกรัม/ไร่/ปี)		
- ≤ 150	5	4.2
- 151-200	24	20.0
- 201-250	73	60.8
- > 250	18	15.0
เฉลี่ย	235.35	
6. แรงงานในการกรีดยาง		
- แรงงานในครัวเรือนทั้งหมด	101	84.2
- แรงงานจ้างทั้งหมด	6	5.0
- แรงงานครัวเรือน และจ้าง	13	10.8

4.2.3 การใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรในสวนยางพารา ประกอบด้วย เหตุผลในการเลือกใช้ปุ๋ย ปริมาณการใช้ปุ๋ย สูตรปุ๋ยที่ใช้ การวิเคราะห์ดินก่อนการใส่ปุ๋ย แหล่งที่มาของปุ๋ย และเหตุผลที่เลือกใช้ปุ๋ยดังกล่าว ดังแสดงในตารางที่ 4.6

1) ปุ๋ยที่ใช้ในการทำสวนยางพารา

เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 52.5 รองลงมาใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว ร้อยละ 42.5 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียว ร้อยละ 5.0 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วน

ใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ เนื่องจากการใส่ปุ๋ยทั้งสองชนิดร่วมกันทำให้ผลผลิตดีขึ้น อีกทั้งปุ๋ยอินทรีย์ยังช่วยปรับปรุงโครงสร้างของดินให้ดีขึ้นด้วย

ตารางที่ 4.6 การใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

รายการ	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
1. ปุ๋ยที่ใช้ในการทำสวนยางพารา		
- ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว	51	42.5
- ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียว	6	5.0
- ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์	63	52.5
2. เหตุผลที่เลือกใช้ปุ๋ยเคมี *	(n = 114)	
- นำไปใช้ง่าย	107	93.9
- ราคาเหมาะสม	27	23.7
- หาซื้อสะดวก	77	67.5
- นำเชื่อถือ	6	5.3
3. เหตุผลที่เลือกใช้ปุ๋ยอินทรีย์ *	(n = 69)	
- เพิ่มผลผลิต	34	49.3
- ต้องการปรับปรุงสภาพดิน	57	82.6
- ราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี	20	29.0
- ได้รับคำแนะนำจากบุคคลหรือหน่วยงาน	11	15.9
4. ปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี yang ที่เปิดกรีดแล้ว (กิโลกรัม/ไร่/ปี)		
- ≤ 30	6	5.3
- 31-40	11	9.6
- 41-50	69	60.5
- > 50	28	24.6
เฉลี่ย	49.03	
5. สูตรปุ๋ยเคมีที่ใช้	(n = 114)	
- 15 - 15 - 15	74	64.9
- 15 - 7 - 18	39	34.2
- 14 - 9 - 21	1	0.9

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
6. ปริมาณการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ (กิโลกรัม/ไร่/ปี)	(n = 69)	
- ≤ 40	15	21.7
- 41-50	29	42.0
- 51-60	6	8.7
- > 60	19	27.5
เฉลี่ย	58.36	
7. การวิเคราะห์ดินก่อนการใส่ปุ๋ย		
- มีการวิเคราะห์	14	11.7
- ไม่มีการวิเคราะห์	106	88.3
8. แหล่งที่มาของปุ๋ยเคมี	(n = 114)	
- ร้านค้าขนาดเล็ก	78	68.4
- ร้านค้าขนาดใหญ่	8	7.0
- ตัวแทนจำหน่าย	28	24.6
9. แหล่งที่มาปุ๋ยของอินทรีย์	(n = 69)	
- ร้านค้าขนาดเล็ก	50	72.5
- ร้านค้าขนาดใหญ่	4	5.8
- ตัวแทนจำหน่าย	15	21.7
10. เหตุผลที่เลือกแหล่งที่มาของปุ๋ยเคมี *	(n = 114)	
- ใกล้บ้าน	100	87.7
- คุณภาพเชื่อถือได้	41	36.0
- ชื้อได้ราคาถูก	44	38.6
- มีบริการที่ดี	27	23.7
- การให้เครดิต	5	4.4

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
11. เหตุผลที่เลือกแหล่งที่มาของปุ๋ยอินทรีย์ *	(n = 69)	
- ใกล้เคียงบ้าน	22	31.9
- คุณภาพเชื่อถือได้	61	88.4
- ซื้อได้ราคาถูก	38	55.1
- มีบริการที่ดี	18	26.1
- การให้เครดิต	12	17.4

หมายเหตุ : * ผู้ตอบสามารถตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ

2) เหตุผลที่เลือกใช้ปุ๋ยเคมี

เกษตรกรที่เลือกใช้ปุ๋ยเคมีส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่านำไปใช้ง่าย ร้อยละ 93.9 รองลงมาเหตุผลหาซื้อสะดวก ร้อยละ 67.5 เหตุผลราคาเหมาะสม ร้อยละ 23.7 และให้เหตุผลนำเชื่อถือ ร้อยละ 5.3

3) เหตุผลที่เลือกใช้ปุ๋ยอินทรีย์

เกษตรกรที่เลือกใช้ปุ๋ยอินทรีย์ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ต้องการปรับปรุงสภาพดิน ร้อยละ 82.6 รองลงมาเหตุผลต้องการเพิ่มผลผลิต ร้อยละ 49.3 เหตุผลราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี ร้อยละ 29.0 และเหตุผลได้รับคำแนะนำจากบุคคลหรือหน่วยงาน ร้อยละ 15.9 จะเห็นได้ว่าเหตุผลที่เกษตรกรให้เป็นส่วนใหญ่คือต้องการปรับปรุงสภาพดิน แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคุณสมบัติของปุ๋ยอินทรีย์

4) ปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีในยางพาราที่เปิดกรีดแล้ว

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณ 41-50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ร้อยละ 60.5 รองลงมาใช้ปริมาณมากกว่า 50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ร้อยละ 24.6 ใช้ปริมาณ 31-40 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ร้อยละ 9.6 และใช้ปริมาณน้อยกว่า 30 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ร้อยละ 5.3 เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณเฉลี่ย 49.03 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี

5) สูตรปุ๋ยเคมีที่ใช้

สูตรปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรใช้มากที่สุด คือ สูตร 15-15-15 ร้อยละ 64.9 รองลงมาใช้ปุ๋ยสูตร 15-7-18 ร้อยละ 34.2 และใช้ปุ๋ยสูตร 14-9-21 ร้อยละ 0.9 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ นิยมใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารในดิน ทำให้เกษตรกรขาดข้อมูลในการตัดสินใจเลือกใช้สูตรปุ๋ยที่เหมาะสมกับสภาพดินของสวนยางพารา ซึ่งไม่สอดคล้องกับคำแนะนำของสถาบันวิจัยยางที่แนะนำให้ใช้ปุ๋ยสูตร 30-5-18 (สถาบันวิจัยยาง, 2550) เนื่องจากปุ๋ยสูตรนี้ไม่มีขายตามท้องตลาด

6) ปริมาณการใช้ปุ๋ยอินทรีย์

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ประมาณ 41-50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี รองลงมาใช้ประมาณ มากกว่า 60 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ร้อยละ 27.5 ใช้ประมาณน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ร้อยละ 21.7 และใช้ประมาณ 51-60 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ร้อยละ 8.7 เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ประมาณเฉลี่ย 58.36 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี สังเกตเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในปริมาณค่อนข้างน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับคำแนะนำของสถาบันวิจัยยางที่แนะนำให้ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ในปริมาณ 152 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี (สถาบันวิจัยยาง, 2550)เนื่องจากเกษตรกรอาจขาดความเชื่อมั่นในคุณภาพของปุ๋ยอินทรีย์ที่จำหน่ายในท้องตลาด

7) การวิเคราะห์ดินก่อนการใส่ปุ๋ย

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์ดิน ร้อยละ 88.3 ที่เหลือมีการวิเคราะห์ดิน ร้อยละ 11.7 จากการสอบถามเพิ่มเติมเกษตรกรที่มีการวิเคราะห์ดินนั้น เจ้าหน้าที่ของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางได้นำตัวอย่างดินในสวนยางของเกษตรกรไปวิเคราะห์ให้

8) แหล่งที่มาของปุ๋ยเคมี

เกษตรกรซื้อปุ๋ยเคมีจากร้านค้าขนาดเล็กมากที่สุด ร้อยละ 68.4 รองลงมาซื้อปุ๋ยเคมีจากตัวแทนจำหน่าย ร้อยละ 24.6 และซื้อปุ๋ยจากร้านค้าขนาดใหญ่ ร้อยละ 7.0

9) แหล่งที่มาของปุ๋ยอินทรีย์

เกษตรกรซื้อปุ๋ยอินทรีย์จากร้านค้าขนาดเล็กมากที่สุด ร้อยละ 72.5 รองลงมาซื้อจากตัวแทนจำหน่าย ร้อยละ 21.7 และซื้อจากร้านค้าขนาดใหญ่ ร้อยละ 5.8

10) เหตุผลที่เลือกแหล่งที่มาของปุ๋ยเคมี

เหตุผลที่เลือกแหล่งซื้อปุ๋ยเคมีของเกษตรกรส่วนใหญ่ คือ เหตุผลเพราะใกล้บ้าน ร้อยละ 87.7 รองลงมาซื้อได้ราคาถูก ร้อยละ 38.6 คุณภาพเชื่อถือได้ ร้อยละ 36.0 การมีบริการที่ดี ร้อยละ 23.7 และการให้เครดิต ร้อยละ 4.4

11) เหตุผลที่เลือกแหล่งที่มาของปุ๋ยอินทรีย์

เหตุผลที่เลือกแหล่งซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรส่วนใหญ่ คือ เหตุผลคุณภาพเชื่อถือได้ ร้อยละ 88.4 รองลงมาซื้อได้ราคาถูก ร้อยละ 55.1 เหตุผลเพราะใกล้บ้าน 31.9 การมีบริการที่ดี 26.1 และการให้เครดิต ร้อยละ 17.4

4.2.4 ความถี่ และรูปแบบการใส่ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอความถี่ และรูปแบบการใส่ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งประกอบด้วย จำนวนครั้งที่ใส่ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์ รูปแบบของปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้ และรูปแบบการใส่ปุ๋ยเคมี ดังแสดงในตารางที่ 4.7

1) จำนวนครั้งที่ใส่ปุ๋ยเคมี

เกษตรกรส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยเคมีสำหรับยางพารา 1 ครั้งต่อปี ร้อยละ 69.3 รองลงมาใส่ปุ๋ย 2 ครั้งต่อปี ร้อยละ 29.8 และใส่ปุ๋ย 3 ครั้งต่อปี ร้อยละ 0.9 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยเคมีเพียง 1 ครั้งต่อปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสถาบันวิจัยยางที่แนะนำให้ใส่ปุ๋ยเคมี 2 ครั้งต่อปี (สถาบันวิจัยยาง, 2550) โดยเกษตรกรให้เหตุผลว่าการใส่ปุ๋ยเคมี 2 ครั้งต่อปีนั้นเป็นการเสียเวลา และแรงงานในการใส่ปุ๋ย

2) จำนวนครั้งที่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์

เกษตรกรส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์สำหรับยางพารา 1 ครั้งต่อปี ร้อยละ 81.2 ที่เหลือใส่ปุ๋ย 2 ครั้งต่อปี ร้อยละ 18.8

3) รูปแบบของปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้

เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในรูปแบบปุ๋ยอินทรีย์สำเร็จรูปมากที่สุด ร้อยละ 95.6 รองลงมาใช้ในรูปแบบปุ๋ยอินทรีย์ที่ทำเอง ร้อยละ 10.1 และใช้ในรูปแบบปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ร้อยละ 1.5 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์สำเร็จรูป ซึ่งเกษตรกรได้ให้เหตุผลว่า การใช้ปุ๋ยอินทรีย์สำเร็จรูปนั้นสะดวกต่อการนำไปใช้ในสวนยางพารา

4) รูปแบบการใส่ปุ๋ยเคมี

รูปแบบการใส่ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยเคมีแบบหว่าน ร้อยละ 69.3 ที่เหลือใส่ปุ๋ยเคมีแบบขุดหลุม ร้อยละ 30.7 ซึ่งจากการให้เหตุผลของเกษตรกรส่วนใหญ่คือการใส่ปุ๋ยเคมีแบบหว่านทำได้ง่ายและใช้เวลาไม่นาน จะเห็นได้ว่าเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยเคมีแบบหว่าน ซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกร เนื่องจากสภาพพื้นที่สวนยางของเกษตรกรส่วนใหญ่จะเป็นที่เนิน ซึ่งมีความลาดชัน เวลาใส่ปุ๋ยเคมีต้องใส่แบบขุดหลุมถึงจะถูกต้องตามคำแนะนำทางวิชาการ

ตารางที่ 4.7 ความถี่ และรูปแบบการใส่ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์

รายการ	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
1. จำนวนครั้งที่ใส่ปุ๋ยเคมี (ครั้ง/ปี)	(n = 114)	
- 1	79	69.3
- 2	34	29.8
- 3	1	0.9
2. จำนวนครั้งที่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ครั้ง/ปี)	(n = 69)	
- 1	56	81.2
- 2	13	18.8
3. รูปแบบของปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้ *	(n = 69)	
- ปุ๋ยอินทรีย์สำเร็จรูป	66	95.6
- ปุ๋ยอินทรีย์ทำเอง	7	10.1
- ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ	1	1.5
4. รูปแบบการใส่ปุ๋ยเคมี	(n = 114)	
- หว่าน	79	69.3
- ขุดหลุม	35	30.7

หมายเหตุ : * ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตยางพารากับรูปแบบใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square) เพื่อทดสอบความเป็นอิสระต่อกันระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) รูปแบบการใส่ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารากับตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ปัจจัยทางด้านสังคม เช่น อายุ ระดับการศึกษา ส่วนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ประสบการณ์การทำสวนยาง การถือครองที่ดิน รายได้ของครัวเรือน ภาวะหนี้สิน และปัจจัยสภาพการผลิต เช่น พื้นที่เปิดกรีดแล้ว อายุยางพารา

สภาพพื้นที่สวน รูปแบบผลผลิตที่กำหนด และการได้รับการสงเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 ปัจจัยทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา คือ พื้นที่ถือครองที่ดิน และรายได้รวมของครัวเรือน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา คือ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำสวนยาง และภาวะหนี้สิน รายละเอียดดังตารางที่ 4.8

1) พื้นที่ถือครองที่ดิน พื้นที่ถือครองที่ดินมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$ เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองที่ดินน้อยกว่า 10 ไร่ มีสัดส่วนการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์มากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองที่ดินมากกว่า 10 ไร่ ขึ้นไป เนื่องจากพื้นที่ถือครองมีผลต่อการจัดการ ดูแลสวนยาง รวมไปถึงการใส่ปุ๋ยในสวนยาง เกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองมากยังมีการจัดการ ดูแลสวนยาง และการบำรุงต้นยางโดยการใส่ปุ๋ยมาก ซึ่งทำให้ต้องใช้เวลา และต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ย ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิต

2) รายได้รวมของครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับปริมาณการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ เกษตรกรที่มีรายได้รวมของครัวเรือนมากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน มีสัดส่วนการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้อยกว่าเกษตรกรที่มีรายได้รวมของครัวเรือนน้อยกว่า 15,000 บาทต่อเดือน เนื่องจากเกษตรกรที่มีรายได้ของครัวเรือนมากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน นั้นมีกำลังในการซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อมาบำรุงต้นยางเพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตได้มากกว่า จึงทำให้มีการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้อย

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจกับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจ	ค่า χ^2	ระดับนัยสำคัญ
อายุ	4.317	NS
ระดับการศึกษา	4.890	NS
ประสบการณ์การทำสวนยาง	2.365	NS
พื้นที่ถือครองที่ดิน	14.060	**

รายได้ของรวมครัวเรือน	13.017	**
ภาวะหนี้สิน	0.984	NS

หมายเหตุ : * หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

** หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

NS หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4.3.2 ปัจจัยสภาพการผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา คือ พื้นที่เปิดกรีดแล้ว อายุยาง และการได้รับการสงเคราะห์จาก สกย. ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา คือ สภาพพื้นที่สวน รูปแบบผลผลิตที่จำหน่าย รายละเอียดดัง ตารางที่ 4.9

1) พื้นที่เปิดกรีดแล้ว พื้นที่เปิดกรีดแล้วมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$ เกษตรกรที่มีพื้นที่เปิดกรีดแล้วน้อยกว่า 20 ไร่ มีสัดส่วนในการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์มากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่เปิดกรีดแล้วมากกว่า 20 ไร่ เนื่องจากพื้นที่เปิดกรีดแล้วมีน้อย ทำให้มีผลผลิตน้อย ซึ่งมีผลต่อรายได้จากการทำสวนยางของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีกำลังในการซื้อปุ๋ยเคมีมาใช้ในสวนยางได้น้อย จึงทำให้เกษตรกรต้องมีการลดต้นทุนการผลิต โดยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์

2) อายุยาง อายุยางมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$ เกษตรกรที่มีต้นยางอายุมากกว่า 15 ปี มีสัดส่วนในการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้อยกว่าเกษตรกรที่มีต้นยางอายุน้อยกว่า 15 ปี เนื่องจากอายุต้นมากกว่า 15 ปี มีการเปิดกรีดให้ผลผลิตไปแล้ว 9 ปี ซึ่งยางจะเปิดกรีดเมื่ออายุได้ 7 ปี ทำให้ธาตุอาหารบางส่วนถูกนำออกจากดินในรูปของน้ำยาง เกษตรกรจึงต้องมีการใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อชดเชยธาตุอาหารที่สูญเสียไปจากดิน (สถาบันวิจัยยาง, 2550) จึงทำให้เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์น้อย

3) การได้รับการสงเคราะห์จาก สกย. การได้รับการสงเคราะห์จาก สกย. ความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ เกษตรกรที่ไม่ได้รับการสงเคราะห์จาก สกย. มีสัดส่วนในการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์มากกว่าเกษตรกรที่ได้รับการสงเคราะห์จาก สกย. เนื่องจากเกษตรกรที่ไม่ได้รับการสงเคราะห์จาก สกย. จะไม่ได้รับปัจจัยในการผลิตยางพาราจาก สกย. เช่น ปุ๋ยเคมี พันธุ์ยางพารา เกษตรกรจะต้องหาซื้อปัจจัยการผลิตเอง ทำให้มีต้นทุนในการผลิตสูงกว่าเกษตรกรที่ได้รับการสงเคราะห์จาก สกย. เกษตรกรจึงลดต้นทุนในการผลิต โดยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสภาพการผลิตยางพารากับรูปแบบการ
ใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ปัจจัยด้านสภาพการผลิต	ค่า χ^2	ระดับนัยสำคัญ
พื้นที่เปิดกรีดแล้ว	23.866	**
สภาพพื้นที่สวน	10.713	NS
อายุยาง	15.031	**
การได้รับการส่งเสริมจาก สกย.	9.856	*
รูปแบบผลผลิตที่จำหน่าย	4.152	NS

หมายเหตุ : * หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

** หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

NS หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4.4 ปัจจัยด้านการตลาดที่ผลต่อการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอถึงปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราโดยจำแนกเป็นปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการขาย และสิ่งกระตุ้นภายนอกอื่นๆ ดังแสดงในตารางที่ 4.10

4.4.1 ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product)

คุณภาพปุ๋ยเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ปุ๋ยของเกษตรกรในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.6 ยี่ห้อปุ๋ย รูปแบบและขนาดบรรจุภัณฑ์ และกระบวนการผลิตที่ได้รับการรับรองคุณภาพเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ปุ๋ยของเกษตรกรในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.3 4.1 และ 4.4 ตามลำดับ เนื่องจากคุณภาพของปุ๋ยมีผลต่อปริมาณผลผลิตหรือน้ำยางที่ได้ของเกษตรกร

4.4.2 ปัจจัยด้านราคา (Price)

ราคาของปุ๋ย ราคาน้ำยางสด และราคายางแผ่นดิบเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ปุ๋ยของเกษตรกรในระดับมาก โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.3 4.3 และ 4.1 ตามลำดับ ซึ่งเกษตรกรจะพิจารณาด้านราคาของปุ๋ยและราคาน้ำยางสดเท่ากัน เนื่องจากราคาของปุ๋ยและราคาของน้ำยางสดมีผลต่อการซื้อปุ๋ยมาใช้ในสวนยางพาราของเกษตรกร

4.4.3 ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)

สถานที่จำหน่ายใกล้บ้าน ใกล้สวนยาง และการขนส่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ปุ๋ยของเกษตรกรในระดับมาก โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.4 และ 4.3 ตามลำดับ เนื่องจากสถานที่จำหน่ายปุ๋ยที่ใกล้บ้าน ใกล้สวนยางทำให้การขนส่งไม่เป็นอุปสรรค สามารถนำปุ๋ยไปใช้ได้สะดวก

ตารางที่ 4.10 ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ปัจจัย	คะแนนเฉลี่ย	ผลต่อการตัดสินใจ
1. ด้านผลิตภัณฑ์		
- ยี่ห้อปุ๋ย	4.3	มาก
- คุณภาพปุ๋ย	4.6	มากที่สุด
- รูปแบบ และขนาดบรรจุภัณฑ์	4.1	มาก
- กระบวนการผลิตที่ได้รับรองคุณภาพ	4.4	มาก
2. ด้านราคา		
- ราคาของปุ๋ย	4.3	มาก
- ราคาน้ำยาสด	4.3	มาก
- ราคาขยงแผ่นคิบ	4.1	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย		
- สถานที่จำหน่ายใกล้บ้าน/สวนยาง	4.4	มาก
- การขนส่งสะดวก	4.3	มาก
4. ด้านส่งเสริมการขาย		
- โฆษณาทางหนังสือพิมพ์/วารสาร การเกษตร	3.4	ปานกลาง
- การลด/การแถม/การแจกให้ทดลอง	3.2	ปานกลาง
- การให้สินเชื่อ/การผ่อนชำระ	3.3	ปานกลาง
- การบริการการขนส่ง	3.5	มาก
5. สิ่งกระตุ้นภายนอกอื่นๆ		
- คำแนะนำจากเพื่อนบ้าน	3.7	มาก
- คำแนะนำจากผู้จัดจำหน่าย	3.8	มาก
- คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	3.4	ปานกลาง

4.4.4 ปัจจัยด้านส่งเสริมการขาย (Promotion)

ปัจจัยด้านส่งเสริมการขายของปุ๋ยด้านการบริการการขนส่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ปุ๋ยของเกษตรกรในระดับมาก โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.5 ด้านการโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ วารสารการเกษตร ด้านการให้สินเชื่อ การผ่อนชำระ และการลดราคา การแถม การแจกให้ทดลองเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ปุ๋ยของเกษตรกรในระดับปานกลาง โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.4 3.3 และ 3.2 ตามลำดับ จากผลการศึกษาพบว่าด้านการบริการการขนส่งมีผลต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรต้องการความสะดวกในการซื้อปุ๋ยที่จะมีการจัดส่งถึงบ้าน และสวนยางพาราของเกษตรกร

4.4.5 ปัจจัยสิ่งกระตุ้นภายนอกอื่นๆ

คำแนะนำจากผู้จัดจำหน่าย และคำแนะนำจากเพื่อนบ้านเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ปุ๋ยของเกษตรกรในระดับมาก โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.8 และ 3.7 ตามลำดับ คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ปุ๋ยของเกษตรกรในระดับปานกลาง โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.4 จะเห็นได้ว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับคำแนะนำจากผู้จัดจำหน่าย และคำแนะนำจากเพื่อนบ้านมากกว่าคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าผู้จัดจำหน่ายและเพื่อนบ้านมีประสบการณ์ในการขายปุ๋ย และประสบการณ์ในการทำสวนยางโดยตรง สามารถที่จะแนะนำปุ๋ยที่จะใช้ในสวนยางให้แก่เกษตรกรได้

4.5 ปัญหา และอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

การวิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคในการเลือกใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา พบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1) ปัญหาด้านราคาปุ๋ยแพง ทำให้ต้นทุนในการจัดการสวนยางพารา การบำรุงรักษาต้นยางของเกษตรกรเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเกษตรกรให้ความเห็นว่าราคาที่สูงขึ้นไม่สอดคล้องกับราคายาง เนื่องจากในบางช่วงที่ราคายางปรับตัวลดลง แต่ราคาของปุ๋ยยังคงเท่าเดิม และอีกเหตุผลหนึ่งที่เกษตรกรให้ คือ ร้านค้า และผู้จำหน่ายปุ๋ยขายปุ๋ยในราคาที่สูงเกินไป เป็นการเอาเปรียบเกษตรกร

2) ปัญหาด้านคุณภาพของปุ๋ย ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายปุ๋ยบางราย ผลิตปุ๋ยปลอมมีสิ่งเจือปนในปุ๋ย และมีการโฆษณาคุณภาพของปุ๋ยที่เกินจริง ทำให้เกษตรกรหลงเชื่อ และนำปุ๋ยปลอมไปใช้ โดยที่ปริมาณธาตุอาหารในกระสอบไม่ตรงกับที่ระบุไว้ที่กระสอบ เมื่อเกษตรกรนำไปใช้ในสวนยาง ทำให้ต้นยางได้รับปริมาณธาตุอาหารน้อย ส่งผลต่อคุณภาพและปริมาณของน้ำยางลดลง

3) ปัญหาด้านการจัดจำหน่าย จากการสอบถามถึงปัญหาพบว่า ร้านค้า และผู้จำหน่ายปุ๋ยขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ปุ๋ยในสวนยางที่ถูกต้องในการแนะนำให้แก่เกษตรกร ทำให้แนะนำสูตรปุ๋ยและปริมาณการใช้ปุ๋ยที่ไม่ถูกต้องแก่เกษตรกร อีกทั้งผู้จำหน่ายบางรายไม่มีการบริการการขนส่งสินค้าให้กับเกษตรกร ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อปุ๋ยของเกษตรกร

4) ปัญหาด้านข้อมูลข่าวสาร เกษตรกรชาวสวนยางเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้น้อย เนื่องจากขาดการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ในการแนะนำ การให้ความรู้ในการจัดการสวนยาง การดูแลรักษาต้นยาง และการใช้ปุ๋ยในสวนยาง ซึ่งทำให้เกษตรกรที่ยังขาดความรู้เรื่องปุ๋ยตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยใช้ไม่ถูกต้อง

4.6 ความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือในด้านการรวมกลุ่มของเกษตรกรมากที่สุด ร้อยละ 74.2 รองลงมาต้องการความช่วยเหลือด้านการได้รับความรู้ การอบรมจากหน่วยงานราชการ ร้อยละ 60.8 และต้องการความช่วยเหลือด้านการศึกษาดูงาน ร้อยละ 41.7 จะสังเกตเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการความช่วยเหลือในด้านการรวมกลุ่มของเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าการรวมกลุ่มนั้นมีประโยชน์ต่อสมาชิกของกลุ่ม มีอำนาจในการต่อรองราคาปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์สำเร็จรูปกับพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกษตรกรซื้อปุ๋ยทั้ง 2 ชนิดได้ในราคาที่ถูกลง และมีการรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในชุมชนเพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต และเป็นการช่วยปรับปรุงสภาพของดินในสวนยางให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 ความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

รายการ	จำนวน (n = 120)	ร้อยละ
ความต้องการความช่วยเหลือ *		
- การรวมกลุ่มเกษตรกร	89	74.2
- การได้รับความรู้/การอบรมจากหน่วยงานราชการ	73	60.8
- การศึกษาดูงาน	50	41.7

หมายเหตุ : * ผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในบทสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะนี้กล่าวถึงการสรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในลักษณะต่างๆ กล่าวถึงข้อจำกัด และข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ลักษณะทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิตยางพาราและพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากเอกสารต่างๆ และข้อมูลปฐมภูมิที่รวบรวมจากเกษตรกรชาวสวนยางพารา จำนวน 120 ราย โดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้สถิติอย่างง่าย เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ลักษณะทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเจ้าของสวนยาง ร้อยละ 87.5 เป็นเพศชาย ร้อยละ 64.2 โดยมีอายุเฉลี่ย 51.26 ปี นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 47.5 ซึ่งมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 78.3 มีจำนวนสมาชิกของครัวเรือนเฉลี่ย 4.01 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยดูแลสวนยางเฉลี่ย 2.44 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่กำลังศึกษาอยู่ 1-2 คน ร้อยละ 80.8 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

5.1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

เกษตรกรมีการทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 89.2 ทำนาเป็นอาชีพรอง ร้อยละ 39.5 โดยมีประสบการณ์การทำสวนยางเฉลี่ย 23.93 ปี ซึ่งเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทั้งหมดเฉลี่ย 24.72 ไร่ โดยลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรจำแนกเป็นพื้นที่ของตนเอง ร้อยละ 85.8 ส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดินเป็นโฉนด สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ทำสวนยางพารา เกษตรกรมีรายได้รวมในครัวเรือนเฉลี่ยเดือนละ 19,202.50 บาทโดยมีรายได้จากการทำสวนยางเฉลี่ยเดือนละ 18,292.50 บาท มีรายจ่ายรวมของครัวเรือนเฉลี่ยเดือนละ 14,816.67 บาท ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 50.8 มีหนี้สิน โดยมีหนี้สินเฉลี่ย

78,016.39 บาท โดยกู้ยืมเงินจากสหกรณ์หมู่บ้าน ร้อยละ 47.5 ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์เงินกู้ในการทำสวนยางพารา

5.1.3 สภาพการผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

เกษตรกรมีพื้นที่สวนยางพาราถือครองเฉลี่ย 22.07 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ยางพาราอ่อนก่อนเปิดกรีดเฉลี่ย 1.93 ไร่ และเป็นพื้นที่ยางพาราเปิดกรีดแล้วเฉลี่ย 20.05 ไร่ ส่วนสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่เนิน ร้อยละ 40.0 ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนเหนียว ร้อยละ 34.2 เกษตรกรได้รับการสงเคราะห์จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ร้อยละ 89.2 พันธุ์ยางพาราที่ใช้ปลูกเป็นพันธุ์ RRIM 600 โดยมีอายุต้นยางพาราเฉลี่ย 14.41 ปี ในการจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่จำหน่ายในรูปแบบน้ำยางสด ผลผลิตรวมที่ได้เฉลี่ย 235.35 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี และเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือนในการกรีดยาง ร้อยละ 84.2

5.1.4 พฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 52.5 สำหรับเหตุผลที่เลือกใช้ปุ๋ยเคมี เนื่องจากนำไปใช้ง่าย ร้อยละ 93.9 ส่วนเหตุผลที่เลือกใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เนื่องจากต้องการปรับปรุงสภาพดิน ร้อยละ 82.6 โดยเกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีปริมาณเฉลี่ย 49.03 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ซึ่งสูตรปุ๋ยเคมีที่ใช้ คือสูตร 15-15-15 และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในปริมาณเฉลี่ย 58.36 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์ดินก่อนการใส่ปุ๋ย สำหรับในการซื้อปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรซื้อจากร้านค้าขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเหตุผลที่เลือกแหล่งซื้อปุ๋ยเคมีเพราะใกล้บ้าน ร้อยละ 87.7 และเหตุผลที่เลือกแหล่งซื้อปุ๋ยอินทรีย์เพราะคุณภาพเชื่อถือได้ ร้อยละ 88.4 เกษตรกรส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ 1 ครั้งต่อปี โดยรูปแบบของปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์สำเร็จรูป ร้อยละ 95.6 และมีรูปแบบในการใส่ปุ๋ยเคมีแบบหว่าน ร้อยละ 69.3

5.1.5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตยางพารากับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำสวนยาง และภาวะหนี้สินของครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ส่วนพื้นที่ถือครองที่ดิน และรายได้รวมของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$ สำหรับปัจจัยสภาพการผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ได้แก่ สภาพพื้นที่สวน และรูปแบบผลผลิตที่จำหน่าย ไม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในขณะที่พื้นที่เปิดกรีดแล้ว และอายุยาง มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.01$ ส่วนการได้รับการสงเคราะห์จากสำนักงานกองทุน

สงเคราะห์การทำสวนยางมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$

5.1.6 ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา จำแนกเป็นปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย และสิ่งกระตุ้นภายนอกอื่นๆ โดยเกษตรกรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ในด้านคุณภาพปุ๋ยในระดับมากที่สุด ปัจจัยด้านราคาเกษตรกรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านราคาของปุ๋ย น้ำยาง และยางแผ่นดิบ ในระดับมาก ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายเกษตรกรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสถานที่จำหน่ายใกล้บ้านหรือสวนยาง และการขนส่งสะดวกในระดับมาก ปัจจัยด้านส่งเสริมการขายเกษตรกรให้ความสำคัญในด้านการบริการการขนส่งในระดับมาก และปัจจัยสิ่งกระตุ้นภายนอกอื่นๆ เกษตรกรให้ความสำคัญในด้านคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน และผู้จัดจำหน่ายในระดับมาก

5.1.7 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี คือ ปัญหาด้านราคาปุ๋ยแพง ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น ปัญหาคุณภาพของปุ๋ย มีการจำหน่ายปุ๋ยปลอม เกษตรกรที่ซื้อและนำไปใช้ได้รับความเสียหายทำให้คุณภาพและปริมาณของน้ำยางลดลง ปัญหาด้านการจัดจำหน่าย ผู้จำหน่ายแนะนำสูตรปุ๋ยและปริมาณการใช้ปุ๋ยที่ไม่ถูกต้องแก่เกษตรกรรวมไปถึงไม่อำนวยความสะดวกในการบริการการขนส่งสินค้า และปัญหาด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่าเกษตรกรเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้น้อย ขาดการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐทำให้เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ปุ๋ยในสวนยางที่ถูกต้อง

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรชาวสวนยางพารา

1) จากปัญหาปุ๋ยที่มีราคาแพง เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองราคา และมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองซึ่งเป็นการลดต้นทุน รวมไปถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามาส่งเสริมในการทำสวนยางให้แก่เกษตรกรได้ง่ายขึ้น

2) เกษตรกรควรศึกษาและหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง เช่น ชนิดของปุ๋ย สมบัติของปุ๋ย ปริมาณการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสม ควรเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการ ช่วยให้ผู้สามารถตัดสินใจเลือกใช้ปุ๋ยได้ถูกต้องมากขึ้น

3) เกษตรกรควรนำดินในสวนยางไปวิเคราะห์ที่สำนักงานพัฒนาที่ดินของจังหวัด ซึ่งในการวิเคราะห์ดินใช้ต้นทุนต่อหนึ่งตัวอย่าง 500 บาท เพื่อให้ทราบถึงปริมาณธาตุอาหารที่มีในดิน สมบัติทางกายภาพของดิน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์ในการเลือกใช้ปุ๋ยได้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะต่อผู้ผลิต และผู้จำหน่ายปุ๋ย

1) ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายปุ๋ยควรให้ความสำคัญกับคุณภาพปุ๋ยให้มากขึ้นซึ่งในการผลิตปุ๋ยต้องมีการควบคุมคุณภาพปุ๋ยให้ได้มาตรฐานและไม่มีสิ่งแปลกปลอมเจือปน

2) ผู้จำหน่ายไม่ควรแสวงหากำไรเกินควร ไม่ขายปุ๋ยในราคาแพงเกินไป ควรให้ความสำคัญต่อเกษตรกรโดยกำหนดและควบคุมราคาปุ๋ยให้เหมาะสม

3) ผู้จำหน่ายควรให้ความสำคัญกับการบริการขนส่งสินค้า และจะต้องมีความรู้ในด้านข้อมูลข่าวสาร การใช้ปุ๋ยในสวนยางที่ถูกต้อง เพื่อที่จะแนะนำให้แก่เกษตรกรได้ และสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง

5.2.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ

1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางควรเพิ่มบทบาทให้เกษตรกรเห็นความสำคัญมากขึ้น โดยเข้ามาส่งเสริมและให้ความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยสำหรับยางพารา ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองโดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต พร้อมทั้งให้ความรู้แก่เกษตรกรในการเลือกใช้ปุ๋ยที่มีคุณภาพ และส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีให้มากขึ้น เพราะเป็นการปรับปรุงสภาพดินให้ดีขึ้น ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐดังกล่าวจะต้องติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

2) หน่วยงานภาครัฐควรตรวจสอบราคาปุ๋ยตามแหล่งจำหน่ายต่างๆ และควบคุมราคาปุ๋ยไม่ให้มีราคาสูงเกินไป พร้อมทั้งมีการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพของปุ๋ย โดยมีการออกใบรับรองคุณภาพปุ๋ยที่จำหน่ายในท้องที่ เพื่อป้องกันปัญหาปุ๋ยปลอม และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรแต่การเลือกซื้อปุ๋ย

3) สำนักงานพัฒนาที่ดินที่อยู่ในพื้นที่ควรบริการการวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารในดินให้แก่เกษตรกร และให้ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและคุณสมบัติของดิน เพื่อเป็นประโยชน์ในการเลือกใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมกับปริมาณธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตลดลง เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

5.3 ข้อจำกัดการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประสบปัญหาซึ่งเป็นข้อจำกัดในการวิจัย คือ การเก็บข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างต้องใช้เวลาาน เนื่องจากบางประเด็นเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจน้อยในการตอบแบบสอบถาม และบางพื้นที่ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปเก็บข้อมูลได้ด้วยตนเอง เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้ต้องพึ่งพาเจ้าหน้าที่เกษตรกรในพื้นที่ช่วยในการรวบรวมข้อมูล

5.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษา หรือทำการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ศึกษาปริมาณการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมในสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน
- 2) ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในการส่งเสริมให้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของหน่วยงานภาครัฐ
- 3) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตและจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2550. การปลูกยางพารา. [ออนไลน์]. URL : <http://www.doae.go.th/LIBRARY/html/detail/Rubber/rubber12.htm> - 5k - (ค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2552)
- กลุ่มอุตสาหกรรม 4 กองนโยบายอุตสาหกรรมรายสาขา 2. 2550. อุตสาหกรรมปุ๋ยเคมี. [ออนไลน์]. URL : <http://www.oie.go.th/industrystatus2/10.doc>. (ค้นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2552)
- ทิพวรรณ สิทธิรังสรรค์. 2549. ปุ๋ยหมัก ดินหมัก และปุ๋ยน้ำชีวภาพ : เพื่อการปรับปรุงดินโดยวิธีเกษตรธรรมชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นุชนารถ กังพิศดาร อุบล ลิมจิตติ และเจริญ วาที. 2538. อิทธิพลของการใช้ปุ๋ยยางพาราสูตรสูงต่อการเจริญเติบโตของต้นยางอ่อนในดินร่วนเหนียว. สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. [ออนไลน์]. URL : <http://www.doae.go.th/web-itc/library/rubber/fertilizer#search>. (ค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2552)
- นุชนารถ กังพิศดาร. 2549. การใช้ปุ๋ยในสวนยาง. สถาบันวิจัยยาง. กรมวิชาการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- นิลุบล สุวลักษณ์. 2551. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญถม กุมพล. 2549. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรบ้านดงยาง หมู่ 2 ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด [ออนไลน์]. URL : <http://www.srru.ac.th/research/tongsook/thesis.html>. (ค้นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2552)
- พีระพันธ์ ชีพเหล็ก. 2544. พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. ภาคนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการจัดการธุรกิจเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พีระพันธ์ แสงใส. 2535. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยเคมีในสวนยางพาราของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มุฮัมมะชาดี เฮาะมะ. 2550. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางในอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วรุช ลีรพงศ์อนันต์. 2545. การใช้สารเคมีของเกษตรกรปลูกฝักในจังหวัดสงขลา. ภาคนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิกรม ใจ้วสุวรรณ. 2550. พฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสตูล. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิจิต สุวรรณรัตน์. 2549. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรชาวสวนยางในอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ปริญ ลักขิตานนท์ สุภกร เสรีรัตน์ และองอาจ ปทะวานิช. 2541. การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : บริษัทธีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.
- สถาบันวิจัยยาง. 2550. การใช้ปุ๋ยในสวนยาง. กรมวิชาการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สถาบันวิจัยยาง. 2553. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน. กรมวิชาการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. [ออนไลน์]. URL : [http:// www.rubberthai.com/about/data.php](http://www.rubberthai.com/about/data.php). (ค้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2553)
- สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล. 2551. เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชา 878-515 วิธีวิจัยทางธุรกิจเกษตร. สงขลา : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สรยุทธ์ มินะพันธ์. 2544. เศรษฐศาสตร์การจัดการ. กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์
- สุพรรณิ จองวิวัฒน์สกุล. 2542. พฤติกรรมการบริโภค. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการผลิตสถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา
- สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง. 2552. การปลูกยางพารา. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี. 2552. พื้นที่การปลูกยางพารา. [ออนไลน์]. URL : <http://www.pattani.doae.go.th>. (ค้นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2552)
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2551. มูลค่าการส่งออกยางพารา. [ออนไลน์]. URL : <http://www.rubberthai.com/rubberthai/>. (ค้นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2552)
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2552. พื้นที่การปลูกยางพารา. [ออนไลน์]. URL : <http://www.rubberthai.com/rubberthai/>. (ค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- โสภา โพรวิัตถุธรรม ประสาน ศุภผล อติศักดิ์ คำานวนศิลป์ และอภิชาติ จงสกุล. 2541. **ศึกษาการปรับปรุงดินโดยวิธีเกษตรธรรมชาติเพื่อการปลูกพืชแซมยาง**. สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. [ออนไลน์]. URL : <http://www.doae.go.th/web-itc/library/rubber/fertilizer#search>. (ค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2552)
- โสภา โพรวิัตถุธรรม อนุสรณ์ แรมลี และโอสา จิตรจักร. 2546. **อิทธิพลของสารปรับปรุงดินและปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีต่อผลผลิตยางในเขตแห้งแล้ง**. สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. [ออนไลน์]. URL : <http://www.doae.go.th/web-itc/library/rubber/fertilizer#search>. (ค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2552)
- อติศักดิ์ อชการณูจน์. 2552. **พื้นที่ปลูกยางในอำเภอโคกโพธิ์แยกตามตำบล**. สำนักงานเกษตรอำเภอโคกโพธิ์.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

โครงการวิจัย

เรื่อง พฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอโคกโพธิ์
จังหวัดปัตตานี

เลขที่

แบบสอบถาม.....

สถานที่.....วันที่

สัมภาษณ์...../...../.....

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นเครื่องมือประกอบการรวบรวมข้อมูล การวิจัยสำหรับการจัดทำสารนิพนธ์ (Minor Thesis) สำหรับหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัย และเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาถึง พฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผู้ดำเนินการวิจัยใคร่ขอความกรุณาท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามบนความเป็นจริงและโดยอิสระ ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์

แบบสอบถามประกอบด้วย 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง

ตอนที่ 2 สภาพการทำสวนยางและพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยาง

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยาง

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยาง

ตอนที่ 5 ความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยาง

กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง หรือหน้าข้อที่ตรงกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง

1. สถานภาพผู้ให้สัมภาษณ์ [A1]
 - 1) เจ้าของสวนยาง 2) สมาชิกในครอบครัว
2. เพศ [A2]
 - 1) ชาย 2) หญิง
3. อายุผู้ตอบแบบสอบถาม (โปรดระบุ).....ปี [A3]
4. ศาสนา (โปรดระบุ)..... [A4]
5. ระดับการศึกษา [A5]
 - 1) ประถมศึกษา 2) มัธยมศึกษา
 - 3) อนุปริญญา 4) ปริญญาตรี
 - 5) สูงกว่าปริญญาตรี 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
6. สถานภาพสมรส [A6]
 - 1) โสด 2) สมรส
 - 3) หย่าร้าง 4) หม้าย
 - 5) แยกกันอยู่
7. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (โปรดระบุ) คน [A7]
8. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ดูแลสวนยาง (แรงงาน).....คน [A8]
9. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่กำลังศึกษาอยู่.....คน [A9]
10. การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร (ระบุ)..... [A10]
11. อาชีพ (โปรดระบุ)
 - 1) อาชีพหลัก..... [A11.1]
 - 2) อาชีพรอง..... [A11.2]
12. ประสบการณ์ในการทำสวนยาง.....ปี [A12]
13. การถือครองที่ดิน
 - 13.1 ที่ดินที่ถือครองทั้งหมด.....ไร่ [A13.1.1-A131..2]
 - 1) ของตนเอง.....ไร่ 2) เช่า.....ไร่

- 13.2 ประเภทเอกสารสิทธิ์ของที่ดินของตนเอง [A13.2]
 1) โฉนด 2) นส.3 3) อื่นๆ ระบุ.....
- 13.3 การใช้ประโยชน์ที่ดิน [A13.3.1-A13.3.3]
 1) ทำสวนยาง.....ไร่
 2) อื่นๆ (โปรดระบุ)ไร่
 3) ทิ้งร้าง/ไม่ใช้ประโยชน์.....ไร่
14. รายได้รวมของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท/เดือน [A14]
 15. รายได้จากการทำสวนยางเฉลี่ย.....บาท/เดือน [A15]
 16. รายจ่ายรวมของครัวเรือนเฉลี่ย.....บาท/เดือน [A16]
 17. ภาวะหนี้สินของครอบครัวในปัจจุบัน [A17]
 1) มีหนี้สินจำนวน.....บาท 2) ไม่มีหนี้สิน (ข้ามไปตอบตอนที่ 2)
18. กรณีมีภาระหนี้สิน ท่านกู้ยืมเงินจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) [A18.1-A18.5]
 1) ธนาคารพาณิชย์ 2) สหกรณ์
 3) กองทุนหมู่บ้าน 4) แหล่งเงินกู้นอกระบบ
 5) อื่นๆ (โปรดระบุ)
19. ท่านกู้ยืมเงินมาเพื่อวัตถุประสงค์ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) [A19.1-A19.4]
 1) ใช้จ่ายในการทำสวนยาง 2) ใช้จ่ายในด้านการศึกษาของบุตร
 3) ใช้จ่ายในครัวเรือน 4) อื่น (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 สภาพการทำสวนยางและพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยาง

1. จำนวนพื้นที่สวนยางพาราที่ถือครองทั้งหมด (โปรดระบุ).....ไร่.....แปลง [B1]
 - 1) เปิดกรีดแล้ว.....ไร่ [B1.1]
 - 2) รอการเปิดกรีด.....ไร่ [B1.2]
2. สภาพพื้นที่สวนยาง [B2]

☐ 1) ที่ราบ	☐ 2) ที่ราบลุ่ม
☐ 3) ที่ราบสูง	☐ 4) ที่ภูเขา
3. ลักษณะของดินในสวนยาง [B3]

☐ 1) ดินร่วน	☐ 2) ดินทราย
☐ 3) ดินร่วนปนทราย	☐ 4) ดินร่วนปนเหนียว
4. พันธุ์ยางที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 พันธุ์โปรดระบุ)..... [B4]
5. อายุต้นยาง (โปรดระบุ).....ปี [B5]
6. การได้รับการสงเคราะห์จาก สกย. [B6]

☐ 1) ได้รับ	☐ 2) ไม่ได้รับ
------------------------------------	---------------------------------------
7. แรงงานในการกรีดยางพารา [B7]

☐ 1) ใช้แรงงานในครัวเรือนทั้งหมด	☐ 2) จ้างแรงงานทั้งหมด
☐ 3) ทั้งแรงงานในครัวเรือน และจ้างแรงงาน	
8. รูปแบบผลผลิตหลักที่จำหน่าย [B8]

☐ 1) น้ำยางสด	☐ 2) ยางแผ่นดิบ
☐ 3) ยางก้นถ้วย	
9. ในปีที่ผ่านมาท่านใช้ปุ๋ยสำหรับสวนยางหรือไม่ [B9]

☐ 1) ใช่	☐ 2) ไม่ใช่ (โปรดข้ามไปตอบตอนที่ 3)
---------------------------------	--
10. รูปแบบการใช้ปุ๋ยของท่าน [B10]

☐ 1) ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว	☐ 2) ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียว
☐ 3) ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์	

11. เหตุผลที่เลือกใช้ปุ๋ยดังกล่าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) [B11.1.1-B11.1.4]
- 11.1 ปุ๋ยเคมี
- 1) นำไปใช้ง่าย 2) ราคาเหมาะสม
- 3) หาซื้อสะดวก 4) นำเชื่อถือ
- 11.2 ปุ๋ยอินทรีย์ [B11.2.1-B11.2.4]
- 1) เพิ่มผลผลิต 2) ต้องการปรับปรุงสภาพดิน
- 3) ราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี 4) ได้รับคำแนะนำจากบุคคลหรือหน่วยงาน
12. ท่านใส่ปุ๋ยเคมีบ่อยแค่ไหน (จำนวนครั้ง/ปี โปรดระบุ)..... [B12.1-B12.4]
- 11.1) สูตรปุ๋ยที่ใช้.....
- 11.2) ช่วงที่ใส่.....
- 11.3) วิธีการใส่.....
- 11.4) มีการวิเคราะห์ดินก่อนการใส่ปุ๋ยหรือไม่
- 1) มี ไม่มี
13. ผลผลิตรวม.....กิโลกรัม/ไร่/ปี [B13]
14. ปริมาณการใส่ปุ๋ยเคมีสำหรับยางที่เปิดกรีดแล้ว จำนวน.....กิโลกรัม/ไร่/ปี [B14]
15. ปกติ ท่านซื้อปุ๋ยเคมีจากแหล่งใดบ้าง [B15]
- 1) ร้านค้าขนาดเล็ก 2) ร้านค้าขนาดใหญ่
- 3) ตัวแทนจำหน่าย
16. เหตุผลที่ท่านซื้อปุ๋ยเคมีจากแหล่งจำหน่ายดังกล่าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) [B16.1-B16.6]
- 1) ใกล้บ้าน 2) คุณภาพเชื่อถือได้
- 3) ซื้อได้ราคาถูก 4) มีบริการที่ดี
- 5) การให้เครดิต 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
17. ท่าน ใส่ปุ๋ยอินทรีย์บ่อยแค่ไหน (จำนวนครั้ง/ปี โปรดระบุ)..... [B17]
18. ปริมาณการใส่ปุ๋ยอินทรีย์สำหรับยางที่เปิดกรีดแล้วจำนวน.....กิโลกรัม/ไร่/ปี [B18]
19. รูปแบบของปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) [B19.1-B19.3]
- 1) ปุ๋ยอินทรีย์สำเร็จรูป 2) ปุ๋ยอินทรีย์ทำเอง
- 3) ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

20. ปกติ ท่านซื้อปุ๋ยอินทรีย์จากแหล่งใดบ้าง

[B20.1-B20.3]

1) ร้านค้าขนาดเล็ก

2) ร้านค้าขนาดใหญ่

3) ตัวแทนจำหน่าย

21. เหตุผลที่ท่านซื้อปุ๋ยอินทรีย์จากแหล่งจำหน่ายดังกล่าว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) [B21.1-B21.6]

1) ใกล้บ้าน

2) คุณภาพเชื่อถือได้

3) ซื้อได้ราคาถูก

4) มีบริการที่ดี

5) การให้เครดิต

6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยาง

กรุณาอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่กำหนดไว้เพียงคำตอบเดียว โดยพิจารณาตามระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยของท่าน ดังนี้

ปัจจัยทางการตลาด	ระดับความสำคัญ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านผลิตภัณฑ์						
1. ยี่ห้อปุ๋ย						[C1]
2. คุณภาพปุ๋ย						[C2]
3. รูปแบบบรรจุภัณฑ์/ขนาดบรรจุภัณฑ์						[C3]
4. กระบวนการผลิตที่ได้รับรองคุณภาพ						[C4]
ด้านราคา						
5. ราคาของปุ๋ย						[C5]
6. ราคาน้ำยาสด						[C6]
7. ราคาขายแผ่นคิบ						[C7]
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย						
8. สถานที่จำหน่ายใกล้บ้าน/สวนยาง						[C8]
9. การขนส่งสะดวก						[C9]
ด้านส่งเสริมการขาย						
10. โฆษณาทางหนังสือพิมพ์/วารสาร การเกษตร						[C10]
11. การลด/การแถม/การแจกให้ทดลอง						[C11]
12. การให้สินเชื่อ/การผ่อนชำระเงิน						[C12]
13. การบริการขนส่ง						[C13]
สิ่งกระตุ้นภายนอกอื่นๆ						
14. คำแนะนำจากเพื่อนบ้าน						[C14]
15. คำแนะนำของผู้จัดจำหน่าย						[C15]
16. คำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ						[C16]

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยาง

ปัญหา และอุปสรรค	ไม่มี	มี (โปรดระบุ)
1. ด้านราคา	
2. ด้านคุณภาพ	
3. ด้านการจัดจำหน่าย	
4. ด้านข้อมูลข่าวสาร	
5. อื่นๆ	

ตอนที่ 5 ความต้องการความช่วยเหลือ เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรชาวสวนยาง

- การรวมกลุ่มเกษตรกร
- การได้รับความรู้/การอบรมจากหน่วยงานราชการ
- การศึกษาดูงาน
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล นางสาวเครือมาส รอดบน

วัน เดือน ปี 27 ตุลาคม 2525

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2548

ตำแหน่งงานและสถานที่ทำงาน

พ.ศ. 2549 – 2550 เจ้าหน้าที่ด้านอาหารและยาอำเภอ สะเดา

พ.ศ. 2551 – ปัจจุบัน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร